KADİR MISIROĞLU

KAVUKLU

İHTİLÂLCİ

Şeyh Bedreddin

3. BASKI

BU BİR SEBİL YAYINIDIR

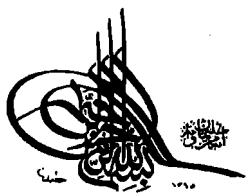

KAVUKLU İHTİLÂLCİ

ŞEYH BEDREDDİN

(Tarihî Roman)

SEBİL YAYINLARI Nuw : 240
DİZGİ : **Mus'ab CAN**
BASKI-CİLD : **İhlas Gazetecilik A.Ş.**
Tel: 0212 454 30 00
KAPAK TASARIM : **Raşit AĞZIKARA**
YAYINA HAZIRLAYAN : **Ali İhsan BAHADIR**

©Copyright **SEBİL YAYINEVİ**
ISBN 978-975-580-018-9

BİRİNCİ BASIM: 2005

İSTANBUL
2015

Kadir MISIROĞLU

KAVUKLU İHTİLÂLCİ

ÜÇÜNCÜ BASIM

SEBİL YAYINEVİ
Tunusbağı cad. Nu: 2/10 Doğancılar
ÜSKÜDAR-İSTANBUL
Tel: 0216 553 51 51 Faks: 0216 492 76 74
irtibat@sebilyayinevi.com
www.sebilyayinevi.com

MÜELLİFİN (YAZARIN) YAYINLANMIŞ ESERLERİ

- F.GÜLEN'İN GÜNAH GALERİSİNDEN SAYFALAR (2015)
- CHP'NİN GÜNAH GALERİSİNDEN SAYFALAR (2015)
- ERMENİ MESELESİ VE ZULÜMLER (2015)
- OSMANLI TÂRİHİ c.II (2014)
- OSMANLI TÂRİHİ c.I (2013)
- PÎRÎ REİS (Târihî Roman) (2012)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. III (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C.III (2012)
- ZORAKİ ÂSİ, ŞEHZÂDE BÂYEZİD (Târihî Roman) (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. II (2011)
- MİMAR SİNAN (Târihî Roman) (2011)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. II (2010)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. I (2010)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. I (2009)
- SOKOLLU MEHMED PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- BARBAROS HAYREDDİN PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- İSLÂM DÜNYA GÖRÜŞÜ (2008)
- MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA (Târihî Roman) (2008)
- VELİ BÂYEZİD'İN BEDDUÂSI (Târihî Roman) (2008)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLHAMİD (2007)
- CEM SULTAN'IN PAPAĞANI (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLAZİZ (2006)
- ZAĞANOS PAŞA (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN VAHİDEDDİN (2005)
- HAYAT FELSEFESİ YAHUD YAŞAMAK SANATI (2005)
- DÜZMECE MUSTAFA (Târihî Roman) (2005)
- KAVUKLU İHTİLÂLCİ (Târihî Roman) (2005)
- İTHAFLI FIKRALAR (2005)
- FİLİSTİN DRAMI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ (2004)
- GURBET İÇİNDE GURBET (2004)
- ÜÇ HİLÂFETÇİ ŞAHSİYET (1995)
- ÂŞIKLAR ÖLMEZ!.. (1994)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. I (Hâtırât) (1993)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. II (Hâtırât) (1995)
- BİN UYDURMA KELİMEYİ BOYKOT (1993)
- İSLÂM YAZISINA DÂİR (1993)
- ÜSTÂD NECİP FÂZIL'A DÂİR (1993)
- GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ İLE HILÂFET (1993)
- CEMRE (Şiir) (1992)
- HİCRET (Hâtırât) (1990)
- İSLÂMCI GENÇLİĞİN EL KİTABI (1981)
- KANLI DÜĞÜN (Târihî Roman) (1972)
- UZUNCA SEVİNDİK (Târihî Roman) (1973)
- KIRIK KILIÇ (Târihî Roman) (1973)
- ALİ ŞÜKRÜ BEY (1978)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. I (1965)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. II (1974)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. III (1977)
- OSMANOĞULLARI'NIN DRAMI (1974)
- MUSUL MES'ELESİ ve IRAK TÜRKLERİ (1972)
- MOSKOF MEZÂLİMİ (1970)
- AMERİKA'DA ZENCİ MÜSLÜMANLIK HAREKETİ (1967)
- KURTULUŞ SAVAŞI'NDA SARIKLI MÜCÂHİDLER (1967)
- YUNAN MEZÂLİMİ (TÜRK'ÜN SİYAH KİTABI) (1966)
- MACAR İHTİLÂLİ (1966)

İTHAF :

Sevgili yeğenim,

ÖMER FÂRUK LERMİOĞLU'na

derin muhabbetlerimle...

Kadir Mısıroğlu

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 9

I-ESRARENGİZ BİR ELÇİ 13
II-ŞEHZÂDELER RESMİ GEÇİDİ 27
III-KURBAĞA YAHNİSİ YİYEN VEZÎR 41
IV-MUHTEREM BİR MAHPUS 53
V-İKİ KANLI İSYAN 65
VI-DARAĞACINDA BİR KAVUKLU 73

TAKDİM

1972 Hazîrânında Eskişehir Askerî cezâevinde hapis yatmaktaydım. Sebep de 1970 yılı ocak ayında MTTB'de (Millî Türk Talebe Birliği) verdiğim bir konferanstı.

12 Mart Muhtırası verilmiş, **Demirel** hükûmeti düşürülmüş ve Örfî İdâre (Sıkı Yönetim) ilân edilmiş bulunuyordu. Hâtırât mâhiyetindeki eserlerimde tafsilâtı görüleceği üzere hapsedilişim kanunsuzdu. Çünkü mezvuubahis olan konferansta suç işlemiş olsam bile, suçun işlendiği yer İstanbul'du. İkametgâhım da İstanbul'daydı. Dünya'nın her yerinde cârî olan hukuk kaidesine göre bir suçlu tabiî hâkimi önüne çıkarılır. Tabiî hâkim suçun işlendiği yer veyâhut da ikametgâh hâkimidir. Buna göre zikri geçen konferanstan dolayı takibâtın İstanbul Örfî İdâre makamlarınca yapılması gerekiyordu. Nitekim bu takibât yapılmış ve ben **"tâkibsizlik kararı"** elde

etmiştim. Salâhiyetli makam o konferansta bir suç görmemiş ve dâvâ bile açmamıştı. Buna rağmen Eskişehir Örfî İdâre Kumandanı müteveffâ **İrfan Özaydınlı** husûsî bir maksad tâkib ederek beni Eskişehir'e celbetmiş ve hapsetmişti. Hapis şartları son derecede ağırdı. Kimseyle görüştürülmediğimiz gibi yanımıza Kur'ân-ı Kerim dâhil olmak üzere herhangi bir kitap veya gazete sokulmasına da müsaade edilmiyordu.

Hayatımı okuyup yazmakla geçirdiğimden, kitapsız, kalemsiz, elemli bu aylar süren inzivânın sıkıntıları kolay kolay anlatılamayacak bir handikaptı. Eserlerimde –onların umûmiyetle resmî görüşe aykırı olmaları yüzünden- mutlaka kaynak gösterilmesi îcâb ettiğinden yanımda hiçbir kitap bulunmadığına göre, bir şey yazmam mümkün olmayacaktı. İşte o hengâmda aklıma tarihî roman yazmak geldi. Çünkü tarihî romanın iskeleti tarih, teferruatı ise, hayal mahsûlü olabilirdi. Bu düşünceyle Osmanlı tarihini başlangıcından itibâren kronolojik olarak **"tarihî roman sûretinde"** yazmak düşüncesine kapıldım ve bunu –o sıkıntılı mahbes hayatına rağmen- belli ölçüde gerçekleştirdim.

Önce **"Kanlı Düğün"**ü yazdım.[1] Daha sonra

---

[1] Aslında - hiç aklımda yokken - böyle birdenbire tarihî roman yazmaya kalkışmamın tek sebebi kitap, gazete ve sâlreden mahrum bırakılmış olmam değildi.

Şöyle ki;

1972 yılı kurban bayramı tatili başına veya sonuna cumartesi ve pazarın da eklenmesiyle altı güne çıkmıştı. Bize zulmetmekten zevk alan **Örfî İdâre** kumandanı **İrfan Özaydınlı** normal zamanındaki hareket serbestliğimizi daha fazla daraltarak akraba ve sâir kimselerin ziyâretine yasak koymuştu. Bir de buna ilâveten günde yarım saat tel örgüler arasında havalanmaya çıkabiliyorduk ki bugünler zarfında onu da yasaklamıştı. Koğuşlar arasında yalnız gökyüzünü görebildiğimiz boşluklar vardı. Mesâi saatleri dâhilinde koğuşun kapısı açılır, bu boşlukta

bunları **"Zaferden Zafere"** isimli tek bir kitapta birleştirip yayınladım. Bunda Osmanlı Devleti'nin kuruluş hengâmı ve **Osman Gâzi** ile **Orhan Gâzi** devrinin gerçeklerini romanlaştırdım. Sonra **"Uzunca Sevindik"**i yazdım. Bunda kronolojiye riâyet ederek **Yıldırım** devrine kadar vukuâtı romanlaştırdım. Bilâhare de **Yıldırım** devri vukuâtı için **"Kırık Kılıç"**ı kaleme aldım. Lâkin bir müddet sonra vâkî olan tahliyem sebeblyle projem yarım kaldı. O eserlerde bütün Osmanlı tarihini romanlaştırmayı okuyucularıma vaad etmiş bulunmama rağmen bu güne kadar o emelimi gerçekleştirme imkânı bulamadım. Bunun sebebi hâtırât mâhiyetindeki eserlerim okununca kolayca anlaşılabilir.

Kısaca söylemek gerekirse hapisten çıkınca **"Haftalık Sebil Dergisi"**ni çıkarmaya başladım. 1980 ihtilâli sonrasında ise, vatandan müfârakate (ayrılmaya) mecbur kaldım. Vatandaşlıktan atıldım ve onbir yıllık hazîn bir gurbet mâcerası yaşadım.

Başkalarının talebi üzerine eser yazanları hep tenkid etmişimdir. Meselâ **Necip Fâzıl Bey "Sultân Vahîdüddin"** adlı çok eksik bir araştırmanın mahsûlü olan eserini **"Bugün"** gazetesinin talebi, üzerine kaleme almıştır. Bense bütün eserlerimi müslüman gençliğin ihtiyaçlarını dikkate alarak gördüğüm lüzum üzerine yazmışımdır. Böyle olduğu

---

Istediğimiz kadar kalabilirdik. Bu da yasaklanmıştı. Bu demekti ki; koğuşumuzda altı gün müddetle bir nev'i **"hücre hapsi"** yaşayacaktık.

Hemen hemen bütün koğuşlarda istiâbından fazla Insan mevcuttu. Koğuşta tek yatan yalnız bendim. Cezaevi müdürü - birazda riske girerek - yanıma kazara arkadaşını vurmuş olan bir askeri verdi. Altı gün kapısı sadece karavana tevzii sırasında açılacak olan bu koğuşta o asker çocukla birlikte kalacaktık.

Onunla ne konuşacaktım. Aklıma takrir edip ona bir tarihî roman yazdırmak geldi. İşte o yalnızlığı gidermek maksadıyla aklıma gelen bu fikir tarihî romanlarımın ilkl olan **"Kanlı Düğün"** ün vücûd bulma sâiki oldu. Sonra bu fikri gellştirerek diğerlerini yazdım.

hâlde hayatımda ilk defa bir eser için hâriçten bir teklifle karşılaştım. O da, yayın hayatında başarılı olmasını dilediğim **"Yüz Akı"** dergisinden geldi. Dergi benden tarihî bir roman istedi.

Talep hâriçten gelmiş olmak ve benim prensipime aykırı bulunmakla beraber daha önce okuyucularıma vaad etmiş bulunduğum bir meseleye dâir olduğu için bu teklifi kabul ettim. Bu sebeple yazılan **"KAVUKLU İHTİLÂLCİ-Şeyh Bedreddin"** isimli roman, kronolojik olarak yukarıda ismi geçen tarihî romanlarımın bıraktığı yerden meseleyi ele almakta **"Fetret Devri"** ile **"Çelebi Mehmed"** devrinin vukuâtını anlatmaktadır. Yani, zamanımız komünistlerinin bayraklaştırdığı bir tarlhî şahsiyet olan **"Simavnalı Şeyh Bedreddin"**in isyanı dolayısıyla otuz-kırk senelik Osmanlı tarihi vukuâtının hikâyesidir.

Bundan sonra, Osmanlı tarihini - kronolojiye riayet ederek - romanlaştırmaya İnşallah devam etmek niyetindeyim. **Şeyh Bedreddin**'den sonra **Sultân II.Murad** devrinin vak'alarını izaha bir zemin olmak üzere **Yıldırım**'ın talihsiz şehzâdesi **Mustafâ**'nın mâcerasını **"Düzmece Mustafâ"** adıyla bilâhare de **Fatih Sultân Mehmed** devrine ışık tutacak mâhiyette olmak üzere **"Cem Sultân"** yazılacak ve bu minvâl üzere devam edilecektir. Meğer ki Mevlâ dileye...

Bu sûretle romanın yazılış hikâyesini arzetmiş bulunuyorum. Şimdi romana başlayabiliriz..

Kadir MISIROĞLU
Şubat 2005
Çengelköy/ İstanbul

I
ESRARENGİZ BİR ELÇİ

Edirne'nin kenar mahallelerinde kurulmuş bir Bâtınî tekkesinde günlerden beri heyecanlı bir bekleyiş vardı. Yiğit Osmanlı Hükümdarı **Yıldırım Beyazid**'in Çubuk Ovası'nda doğudan gelen **Timur** kuvvetlerine mağlûb olup esir edildiği her tarafta duyulmuştu. Tekkenin şeyhi **Bedreddin**, öteden beri hayâlini kurup tasavvur ettiği ihtilâli gerçekleştirmek için **Yıldırım**'ın mağlûbiyetinin kendisine çok iyi bir zemin hazırlayacağını düşünüyor ve bir plân yapmak mecbûriyetini hissediyordu. Bunun için ileri gelen müridlerini ülkenin dört bir tarafından tekkesine dâvet etmiş, onlarla günlerden beri istişârelerde bulunuyordu. Lâkin kat'î bir hareket plânı yapabilmek için **Timur** nezdine gizlice gönderdiği **Torlak Kemâl**'in gelmesini bekliyordu. Zîrâ O'nun getireceği bilgilere ihtiyâcı vardı. Acaba **Timur** girişeceği bu

ihtilâl için kendisine ne kadar destek sağlayacaktı?! Ayrıca O'nun Anadolu'da dâimî bir sûrette kalmaya niyeti olup olmadığının da bilinmesi gerekiyordu. Zîrâ **Timur**, bu bâtınî şeyhine Osmanlı'nın iç nizâmını sarsmak için daha önce destek vaad etmiş olmasına rağmen, kendisi de sünnî bir müslümandı. Eğer Anadolu'da dâimî bir sûrette kalmaya niyetli ise O'nun zâlim ve otoriter idâresi altında **Şeyh Bedreddin**'in kıpırdamasına imkân yoktu. Eskisi gibi gizli gizli çalışmaya mecbûr kalacaktı. Üstelik takıyye yaparak esas fikirlerini saklamaya da mecbûr olacaktı. Bu bakımdan **Timur**'un gelecekteki harekâtı hakkında doğru bilgi almaya ihtiyâcı vardı. Bu bilgilere ulaşmadan başarıyla netîcelenecek bir plân yapması âdetâ imkânsızdı.

Çubuk Sahrâsı'ndaki meydan muhârebesi biteli takrîben onbeş-yirmi gün olduğu hâlde elçisi **Torlak Kemâl**'den ne bir haber almış ve ne de o geriye dönebilmişti. Acaba **Timur** fikir değiştirerek bu gizli ve esrarengiz elçiyi nezdinde alıkoymuş olabilir miydi? Ortalık mart dumanı gibi alaca karanlık görünüyordu.

Kendisi, Anadolu'ya saldırmazdan takrîben altı ay kadar önce **Timur**'u Tebriz'de bizzat ziyâret etmiş ve ondan girişeceği isyan hareketi için destek sözü almıştı. Hattâ **Timur, Şeyh Bedreddin**'e fazladan olarak mücâdelesinde başarıya imkân sağlayacak birkaç ehemmiyetli fikir de vermişti. Bunlardan biri şuydu. **Timur,** Tebriz'de **Şeyh Bedreddin**'e demişti ki:

"-Halk asâlete meftundur. Asil olmayan bir adamın arkasından kolay kolay gitmez. Sen her tarafa dağılmış olan müridlerinle, Selçuklu Sultânı

İkinci İzzeddin Keykâvus'un torunu **Abdülaziz**'in deden olduğu yolunda bir haberi her tarafa yaydırmalı ve o yolda propaganda yapmalısın! Bu bir harptir. Harpte yalan ve hîle câizdir. Gerçi babanın adı müslümanlar arasında pek yaygın olmayan **"İsrâil"**miş. Bu halkın zihninde bir kuşku uyandırır. Fakat yanlış bilmiyorsam, o ihtidâ etmiş ve Necef yakınlarındaki **"Semâvet"** kasabasında kadılık yapmıştır. Bunun için olsa gerektir ki, sana **Bedreddin-i Simâvî** derler. Fakat onun kadılık sıfatı isminden doğacak kötü zanları bertarâf etmeye yeter. Babanın bu Selçuklu Şehzâdesi **Abdülaziz**'in oğlu olduğunu yayarsan senin Selçuklu tahtının vârisi olduğun gerekçesi ile isyan etmen meşrû görülür. Bunu lâyıkıyla yayabilirsen Osmanlı'dan çeşitli sebeplerle gayr-i memnûn bir kısım halk kitlelerinin senin arkana takılmasını sağlayabilirsin!"

Bu, çok akıllıca uydurulmuş bir yalandı. **Şeyh Efendi** bu yalanı müridleri vâsıtasıyla her tarafta yaymaya başlamıştı. Ancak şimdi acaba **Timur** fikir değiştirerek ondan desteğini çekmeye mi karar vermişti?. Elçi geri gelmedikçe bu nokta aydınlığa kavuşamayacaktı. Günlerdir yakınlarıyla bu bâtinî tekkesinde yapılan müzâkereler bir plân hazırlamaya yetmiyordu. Çünkü olup bitenler hakkında henüz dedikodudan başka bir şey bilmiyorlardı.

Bu tekke âdetâ bir meyhâne gibiydi. Şarap kadehleri dolup boşalıyor, uzun çubuklarla tömbeki içiliyordu. Tekkenin içinde dumandan dolayı âdetâ gözgözü görmez olmuştu. Şeyhin yakınlarından olmayan hiçbir kimse içeriye alınmadığı zamanlarda böylece şarap fıçıları boşaltılıyor, hepsi de halîfe sıfatlı baş müridler böyle körkütük sarhoş oluyorlardı.

Birkaç baş müridin aşırı sarhoşluktan serilip kaldığı hengâmda şarap dağıtan sâkî oraya girdiğinde tömbeki dumanlarından teşekkül etmiş kalın bir dumanla karşılaştı. Bu tek katlı, ahşap tekkenin penceresini açarak içeriyi havalandırmak istedi. Pencereyi açar açmaz bahçede ağzında köpükler çıkan bir at ve üstünde bir karaltı gördü. Ortalık alaca karanlık olduğundan atın binicisinin kim olduğunu fark edemedi ve:

"-Hey kim var orada!.." diye bağırdı.

Attan inmekle meşgul olan binici:

"-Benim, ben!.. Başhalîfe **Torlak Kemâl**!.." karşılığını verince hizmetkâr önce içtiği şaraptan sızmak üzere olan **Şeyh Bedreddin**'e beklediği elçinin geldiği müjdesini verdi sonra da kapıya koştu. Kapıyı açtığında üstü başı toz-toprak, kan ter içindeki **Torlak Kemâl**'i tanımakta gecikmedi. Onu hemen içeriye buyur etti. Sızmış olan müridler, yarı uykulu vaziyette **Torlak Kemâl** ile selâmlaşıp kucaklaştılar. **Şeyh Efendi**'nin dizinin dibine oturup ayaklarını secde makamında öpen **Torlak Kemâl**'e **Şeyh Bedreddin**:

"-Nerede kaldın evlâd, gözlerimiz yolda kaldı. Neden bu kadar geciktin?" suâlini tevcîh edince **Torlak Kemâl**:

"-Her şeyi anlatacağım **Şeyh Efendi**, size çok büyük müjdeler getirdim, lâkin **Timur**'un, kazandığı bu zaferden sonra ne yapacağını anlamak için biraz ayak süründürüp orada kalmam îcâb etti. Çünkü sorduğum suallere bulanık su gibi cevaplar veriyordu. Bir ara acaba zât-ı âlinize vaad ettiği destekten vaz mı geçiyor diye şüpheye kapıldım. Fakat orada kaldığım birkaç gün içinde en

yakınlarıyla mahrem bir şekilde yaptığı görüşmelere katılıp durumu net bir şekilde kavradıktan sonra kendisinden izin isteyip ayrıldım..."

Torlak Kemâl belki daha başka şeyler de söyleyecekti lâkin **Şeyh Bedreddin** onun sözünü acele bir sûrette keserek:

"-Ne anladın? Bize vaad ettiği desteğe devam edecek mi?" suâlini tevcîh edince, **Torlak Kemâl**:

"-Hay, hay devam edecek!.. bundan emin olunuz." karşılığını verince **Şeyh Bedreddin** derin bir nefes aldı.

"-Oh, çok şükür!" dedi ve sonra ilâve etti:

"-Herkes kalksın, elini yüzünü yıkasın!.. **Kemâl**'i dinleyeceğiz."

Sonra **Torlak Kemâl**'e dönerek:

"-Sen de elini yüzünü yıka. Terlisindir, içeride gömleğini değiştir!" dedi.

Arkasından elini çırptı, hizmetkâr kapının dibinde peydahlandı. Eğilip şeyhe secde ettikten sonra:

"-Emredin sultânım!" dedi.

Şeyh Bedreddin hizmetkâra misâfir için çarçabuk güzelce bir yemek hazırlamasını ve ortaya bir sofra düzmesini, vakit çok ilerlediği için arkadaşlarının da acıkmış olabileceğini düşünerek yemeğin sofraya fazlaca konulmasını emrettikten sonra şunu ilâve etti:

"-Bu köftehorlar içkiyi çok kaçırdılar. Ayılmaları zordur. Bunlarla bu şekilde müzâkere sıhhatli olmaz. Mutfakta gündüzden kalma paça vardır. Onu ısıt. Önce bu paçadan yesinler. Açılırlar."

Şeyhin bu tâlimâtı mutlak bir emir gibi derhal yerine getirildi. Çok geçmeden baş müridler ellerini

yüzlerini yıkamış, hazırlanan yer sofrasının başına geçmiş bulunuyorlardı. Önce âfiyetle paçayı yediler. Sonra hem yemek yeyip, hem de **Torlak Kemâl**'in getirdiği haberleri merak ettiklerinden onu suâl yağmuruna tuttular. O derecede ki; **Şeyh Bedreddin** müridlerini birkaç defa:

"-**Kemâl Efendi** kardeşimiz, aç ve yorgundur. Günlerdir at sırtında yol tepti. Biraz sabırlı olun. Zavallı size lâf yetiştirmek için yemeğini yiyemiyor!.." îkazını tekrarlamak zorunda kaldı.

Sofra kaldırıldıktan sonra kallâvî çubuklarla tömbeki ve kahve içilmeye başlandı. Herkes bir suâl soruyor ve konuşmanın insicâmı bozuluyordu. Nihâyet **Şeyh Bedreddin**:

"-Kimse **Kemâl Efendi**'nin sözünü kesmesin!.. Bırakınız, O gördüklerini ve bildiklerini anlatsın. Aydınlanmayan noktalar hakkında daha sonra herkes aklına geleni sorar. Biz önce ne olup bittiğini öğrenelim. Sonra da bu bilgilerin ışığı altında hareket plânımızı tesbit ederiz." dedi.

Torlak Kemâl, anlatmaya başladı:

"-**Şeyh Efendi** Hazretleri, tâlîmâtınız üzere **Timur**'a mülâkî olduğumda o Tebriz'i terk etmiş, Anadolu'ya müteveccihen harekete geçmiş bulunuyordu. Tebriz'e üç-beş konak mesâfede kurulmuş olan çadırında O'na mülâkî oldum. Emriniz üzere mektubunuzu üç kere öpüp başıma götürdükten sonra kendisine takdim ettim. Bu mektubu vezîrlerinden birine vererek okumasını emretti. Bütün vezîrler pür dikkat mektûb-ı âlînizi dinlediler. Anadolu ve Rumeli'de tasarladığınız ihtilâli öğrenmekten çok memnûn kaldılar. Yalnız **Timur**'un yanında **Almalıklı Şeyh Şemseddin** derler, bir hoca

vardı. O size muhâlif bir tavır aldı:

"-Bu ahâlî müslümandır. Onların birbirlerini kırmalarına sebep olacak bir hareket fitnedir. Biz buna sebep olmamalıyız!" tarzında itirazlarda bulunduysa da azınlıkta kaldı. Hemen herkes düşmanımızı içten çökertecek her hareket makbûlümüzdür. Ölü rahmet bulsun da nereden bulursa bulsun tarzında beyânda bulundular. **Timur** da bu görüşü kabul etti. Fakat bu **Almalıklı Hoca** sizin gizli gizli yaymaya çalıştığınız bâtınî fikirlerden haberdâr gibi göründü. Gâliba eserlerinizden bir-ikisi eline geçmiş. Onlardan nakiller yaparak havayı bulandırmak istediyse de muvaffak olamadı. Yalnız şunu söyledi ki, bence bu nokta çok mühimdir."

Şeyh Bedreddin atılarak:

"-Ne söyledi!?" deyince **Torlak Kemâl** izâhâtına şöyle devam etti:

"-Bu **Şeyh Bedreddin** denilen adam, aslen Necef yakınındaki Semâvet isimli kasabada kadılık yapmış olan birinin oğludur. Onun Selçuklu şehzâdelerinden birine nisbet edilmesi asılsızdır. İsminden de anlaşılacağı üzere babası ihtidâ etmiş bir yahudidir. Zannımca o havâlide yahudilerin Bâbil esâretinden kalma kadîm bir âileye mensuptur. Anasının adı **Melek Hatun** olmasına rağmen o da bir rum dönmesidir. Öğrendiğime göre **Şeyh Bedreddin**'in dedesi **Abdülaziz,** Rumeli'deki fetihlere katılmış biridir. Dimetoka (Gümülcine)'nın fethinde oğlu **İsrâil**'i, yani **Şeyh Bedreddin**'in babasını oranın rum beyinin kızıyla evlendirmiştir. **Melek Hatun** adını alan bu rum dönmesi **Bedreddin**'in anasıdır. Bundan beş-altı ay evvel o Tebriz'de şâhımızı ziyâret ettiği zaman ben ondan

şüphelenmiştim. Bundan dolayı hakkında bir araştırma yaparak bu bilgilere ulaştım. Bunların kanında bir bozukluk var." demesi üzerine orası karıştı ve **Almalıklı Şemseddin**, İslâm'da yeri olmayan ırkçılık açısından fikir beyân ettiği yolunda itham olunarak susturuldu.

Doğrusunu isterseniz kabul görmemiş olsa bile bu sözlerin **Timur**'un huzûrunda söylenilmiş olmasından ben çok rahatsız oldum. Acaba **Timur** bu adamın tesiri altında kalarak bize karşı teveccüh göstermekten vaz geçer mi diye korktum. Fakat hamdolsun o, yalnız kaldı. **Timur** beni yanında alıkoyarak her vesileyle iltifatlara garketti. Tatar ordusu Çubuk Sahrâsı'nda konakladığı zaman yakınlarıyla beraber ben de **Timur**'un çadırındaydım. Sabahtan akşama kadar **Timur** bu çadırda satranç oynayarak vakit geçirdi. Güneş batmak üzereyken **Yıldırım**'ın tek başına askerleri kıra kıra bizim bulunduğumuzu çadıra doğru ilerlediği haberi gelmişse de **Timur** hiç telâş etmedi ve oyununa devam etti. Az sonra, **Yıldırım**'ın çadırımıza oldukça yaklaştığı bir sırada atının yerde yatan bir ölü atın karnına basıp tökezlemesiyle attan düştüğü ve üzerine üşüşen askerler tarafından esir edildiği haberi geldi. Üç-beş dakika sonra da onun kılıcı elinden alınmış olarak süklüm-püklüm çadırımızdan içeriye girişini ben de gözlerimle gördüm."

Torlak Kemâl harb sahasında ve **Timur**'un çadırında gördüklerini böyle tafsilâtıyla anlatmaya devam edecekti ki, **Şeyh Bedreddin**'in ihtarıyla bu izâhâtı yarıda kesmek mecbûriyetinde kaldı. **Şeyh Bedreddin** sözün bu noktasında O'na dedi ki:

"-Bunları bırak!.. Netîce olarak biliyoruz ki,

Yıldırım mağlûb oldu ve ordusu dağıldı. Şimdi **Timur** ne yapacak? Anadolu'da dâimî bir sûrette kalmaya niyetliyse bizim bahtımız kapalı demektir. Çünkü o beni bir sünnî âlim ve mutasavvıf zannediyor. Ben ona gerçek düşüncelerimi açmadım. Çünkü biliyorum ki, o da namazında-niyazında sünnî bir müslümandır. Gerçeği bilse bizi destekleyeceği düşünülemez. Bu takdirde onun otoritesi altında biz Anadolu ve Rumeli'de ibâhâcı fikirlerimizi yaymak fırsatı bulamayız."

Bu **"ibâhâcı"** sözü İslâm'ın haram kıldığı her şeyi helâl kabul etmek ve onları icrâ etmek ma'nâsında bir sözdü. Bâtınîlerin esas hedefi zâten buydu. **Bedreddin**, malların ve kadınların müşterek olmasını, şarabın ve zinâ gibi menedilmiş her şeyin mübah addedilmesini da'vâ eden bir kimseydi.

Torlak Kemâl, O'nun endişelerini bertarâf edecek şu izâhâtta bulundu:

"-Merak buyurmayınız. Benim kanaatim de odur ki, **Timur**, sizin gerçek fikirlerinizi bilmiyor ve sizi bir ehl-i sünnet ve tasavvuf âlimi zannediyor. Anadolu ve Rumeli'de tasarladığınız kargaşaya da çok iyi bir gözle bakıyor. Hareketinizin düşmanının mukavemetini kıracağını düşünüyor."

Şeyh Bedreddin atıldı:

"-Onu biliyoruz. Sen kendisinin Anadolu'da geçici mi, kalıcı mı olup olmadığına dâir ne gördün, ne duydun onu söyle!" deyince **Torlak Kemâl**:

"-Şeyhim!" dedi. "Müsterîh olunuz. Anadolu'da dâimî bir sûrette kalmaya niyeti yoktur. Osmanlı Ülkesi, Anadolu'su ve Rumeli'si ile bizim olacak. Kaç kere şâhid oldum. Etrafındaki emirler merkezlerinden çok uzaklaştıkları düşüncesiyle dîvanda geriye

dönmeyi istediler ve bunun için **Timur**'u iknâ etmeye çalıştılar. **Timur** ise her seferinde onlara, muhakkak geriye, esas memleketlerine döneceği hususunda teminat verdi ve onlardan biraz daha sabırlı olmalarını istedi.

Bu mükerrer konuşmalardan benim anladığım şudur ki, **Timur** Selçuklu'dan sonra Anadolu'da teşekkül etmiş bulunan tevâif-i mülûk, yani o küçük küçük beylikleri tekrar ihyâ ederek onların her birini senelik bir vergiye bağlıyarak geriye dönecektir. Esâsen Çubuk Ovası'ndaki muhârebe başlamadan önce Osmanlı tarafında bulunan kırk bin bu eski beylik askerleri kendisinden bu vaadi almış olarak onun tarafına geçtiler. **Timur** son derecede zâlim, gaddar bir adam, fakat o verdiği sözden dönecek bir kimseye benzemiyor.

Lâkin Anadolu'yu bir baştan bir başa çiğneyerek bundan böyle kendisine karşı koyacak bir güç kalmadığından emin olmadıkça geri dönmeye niyetli görünmemektedir. Tabiî bu hareket muhtemel yağma ve talanlarla hem kendisinin ve hem de askerlerinin zenginleşmesini temin edeceğinden bu nimetten de mahrum kalmak istemeyecektir."

Torlak Kemâl, Timur'un gelecekteki tavrı üzerindeki bu sözleri daha şâhidi olduğu bir çok hâdise ile te'yid ettikten sonra **Şeyh Bedreddin**'de o yolda katî bir kanaat husûle geldiğinden müridine dönerek:

"-Bu kadar bilgi yeter. Ne olup bittiğini öğrenmiş olduk. Bu bilgilerin ışığında yakın gelecekte ne olacağını da tahmin edebiliriz. Anlaşılan **Timur** çekip gittikten sonra **Yıldırım**'ın evlâtları arasında kıyasıya bir rekabet başlayacaktır. Biz bu esnâda

kimin tarafını tutmalı ve kime karşı rakip olmalıyız. Bu beraberliğin şekil ve sûretini plânlamaya ihtiyâcımız var. Buradaki insanlar çok içtiler. Böyle bir müzâkere ayık kafa ister. Bu sebeple yarın sabah müzâkerede bulunmak üzere bu günlük bu kadar yeter!.." dediyse de halîfelerden **Börklüce Mustafa**'nın kafasında bazı suâller vardı. Bundan dolayı:

"-Şeyhim, Sultânım!.. Müsâade ederseniz ben bu **Hû Kemâl**'e birkaç suâl sormak istiyorum!" dedi.

"Hû Kemâl" diye **Torlak Kemâl**'i kasdetmişti. **Şeyh Bedreddin**'in yakınları arasında ona bazan **"Hû Kemâl"**, bazen de **"Yahudi Kemâl"** derlerdi. Bunun sebebi O'nun aslen yahudi olmasıydı. Bâtınîliğini gizlemek için avlanacak topluluk arasında riyâkârâne bir sûrette yüksek sesle "Hû" çektiğinden dolayı biraz da istihzâ için O'na ekseriyâ **Hû Kemâl** diye hitab ederlerdi.

Şeyh Bedreddin'in:

"-Pekâlâ." demesi üzerine **Börklüce Mustafa** şu suâli sordu:

"-Sen **Yıldırım**'ın esir edilip **Timur**'un çadırına getirildiği sırada orada mı idin? Orada idinse **Yıldırım**'ın bu esâreti nasıl karşıladığını bize anlatır mısın?"

Torlak Kemâl:

"-Evet!.." dedi. "O esnâda ben baştan da ifade etmiş olduğum üzere **Timur**'un çadırında idim. Yakalanmasından az evvel çadıra giren birisi **Yıldırım**'ın son bir savletle bulunduğumuz çadıra yöneldiğini, önüne gelenin kellesini uçurarak sür'atle bize doğru ilerlediğini, fakat tam bu sırada atının ayağının, daha önce öldürülmüş bir başka atın

karnına batmasıyla tökezleyip düştüğünü ve askerlerin de üzerine üşüştüğünü haber vermesi üzerine **Timur** aceleyle:

"-Aman sakın onu öldürmeyin! Diri diri yakalayıp bana getirin!" tâlimâtını verdi. Haberci, çadırın önüne çıkıp **Timur**'un bu emrini nidâ etti. Onbeş-yirmi dakika sonra **Yıldırım** elleri bağlanmış olarak bulunduğumuz çadırdan içeri girmiş bulunuyordu. **Timur** bu sırada vezîrlerinden biriyle satranç oynuyordu. Oyunu bıraktı. **Yıldırım**'ı tepeden tırnağa süzdükten sonra bir kahkaha attı. **Yıldırım** gâyet vakur duruyordu. **Timur**'un bu hareketi karşısında:

"-Kaderin makhûr ettiği bir adama gülmek, Sultânlık iddiâsındaki bir kimseye yakışmaz.!" diye bağırdı.

Timur gülmeyi bırakarak:

"-Hayır! Mağlûbiyetine gülmüyorum. Allah'ın bu Dünya'yı benim gibi bir topalla senin gibi bir köre teslim etmesindeki garâbete gülüyorum." dedi.

Timur, gençliğinde giriştiği bir muhârebede bacağından yara almış ve topal kalmıştı. Bundan dolayı kendisine **"Aksak (Topal) Timur"** denildiğini duymuştum. **Yıldırım**'sa aynı şekilde Niğbolu'da bir fransız kılıcıyla başından yaralanmış idi. Göz hizâsında derin bir yara izi vardı. Bundan dolayı sol gözü şehlâ idi. Fakat onun **"kör"** lâkabıyla anıldığını duymamıştım. **Timur** nereden duymuşsa kendisine böyle hitap etmişti.

Yıldırım'ın bu mağlûbiyeti hazmetmediği ve başını hep dik tuttuğu görülüyordu. Fakat ertesi gün bir hâdise oldu ki, onu mânen tamamıyla yıktı. Bu da esirler arasında bulunan sırp asıllı karısı **Despina**'nın

çadıra getirilmesi ve ona sâkîlik yaptırılması idi. **Despina** adını değiştirmemiş olmasına rağmen hiç şüphesiz müslümandı. Müslümanlık iddiâsındaki **Timur**'un şu muâmelesi doğrusu bana bile tuhaf geldi. Bu sahne karşısında **Yıldırım**'ın yüz ifadesi ve başını mütevekkîlâne önüne eğmesi hiç gözümün önünden gitmiyor."

Torlak Kemâl, sözlerinin bu noktasında uzunca bir sükûta daldı. Âdetâ hatırında canlanan o sahneyi tekrar seyrediyor gibiydi.

Börklüce Mustafa bir suâl daha sordu:

"-**Timur**'un çadırında başka câlib-i dikkat ne gördün?"

Torlak Kemâl cevap verdi:

"-Orada gördüklerim anlatmakla bitmez. Fakat bir vak'a var ki, onu size söylemeliyim. Mâlum olduğu üzere **Yıldırım**'ın altı şehzâdesinden iki tanesi, **Timur**'a esir düşmüştü. Bunlar **Mûsâ** ve **Mustafa** çelebilerdir. Şehzâdeler arasında patlak vermesi muhtemel mücâdelede bu ikisini yok farzedebliriz. Ma'lûm olduğu üzere **Yıldırım**'ın beş erkek evlâdı vardır. Geriye kalan üçü yani, büyük oğlu **Süleyman**'la **Îsâ** ve **Mehmed** çelebiler ise harbin netîcesi belli olmaya başlayınca muhârebe meydanını terk etmişlerdi. Bunlardan **Mehmed Çelebi**, babasını kurtarmak için bir teşebbüste bulunmuş. Ben bu haberi dönüş yolunda uğradığım bir handa ric'at eden askerlerden birinden öğrendim. O sırada **Yıldırım**, Akşehir'de sıkı bir sûrette korunan bir tatar çadırında kalıyormuş. **Çelebi Mehmed** tarafından gönderilmiş bulunan **Hoca Fîrûz Efendi** adında biri, **Timur**'a esir düşmüş birtakım yeniçerilerin de yardımıyla bu çadırın altından bir

lâğım açtırarak **Yıldırım**'ı kaçırma teşebbüsünde bulunmuş. Fakat muvaffakiyet hâsıl olmamasıyla **Hoca Fîrûz Efendi** ve bir kısım esir asker oracıkta derhal idâm edilmişler. Bu hâdiseden dolayı **Yıldırım** da bir demir kafes yaptırılarak içine hapsedilmiş, dediler. Ben kendi gözlerimle görmedim, amma bu doğruysa **Yıldırım**'ın bu esâretten kurtulmasına imkân yok demektir. **Timur**'sa evvelce naklettiğim üzere Anadolu'da dâimî bir sûrette kalmaya niyetli görünmediğinden O'nun çekip gitmesinden sonra şehzâdeler arasında dehşetli bir taht kavgası başlayacağı muhakkak demektir. Biz hesâbımızı buna göre yapmalı ve kimden yana olacağımıza karar vermeliyiz." dedi.

Sözün bu noktasında **Şeyh Bedreddin**'in:

"-Evet, evet, bizim için en ehemmiyetli mes'ele budur. Bunu da yarından itibâren ayık kafayla müzâkere etmemiz gerekir. Şimdilik bu kadar yeter, herkes istirahate çekilsin!" demesi üzerine bu bâtınî tekkesinde esrarengiz elçi **Torlak Kemâl**'le müzâkere nihâyete erdi.

II
ŞEHZÂDELER RESMİ GEÇİDİ

Ertesi gün, Edirne'nin kenar mahallelerinden birinde kurulu olan bu **"Bâtınî Tekkesi"**nde akşam yarım kalan müzâkere yeniden başladı. Bu defa topluluk daha kalabalıktı. Zîrâ şeyhlerinin **Timur** nezdine gönderdiği husûsî elçi **Torlak Kemâl**'in avdet ettiğini öğrenen civardaki müridler de koşup gelmişlerdi.

İlk olarak söze başlayan **Şeyh Bedreddin** Ankara yakınındaki **"Çubuk Ovası"**nda Osmanlı'nın **Aksak Timur**'a karşı hazin mağlûbiyetiyle ortaya çıkan ahvâli hülâsâ etmek üzere şöyle dedi:

"-Evlâtlarım!.. Fevkalâde nâzik bir zamanda yaşıyoruz. Osmanlı'nın mağlûbiyeti ile tâlih bize gülecek gibi görünüyor. Zîrâ aldığımız bilgilere nazaran **Timur** Anadolu'da kalıcı değildir. Mâmûreleri yağmalayıp halkı soyduktan ve kendisine karşı koyanları veya karşı koyabilecek olanları asıp

kestikten sonra defolup gidecektir. O zaman ortaya çıkacak başsızlık ve kargaşa bize zuhûr şansı sağlayacaktır.

Gerçi **Timur**'un bize teveccühü gâyet ziyâdedir. Fakat bu duruma aldanmamak gerekir. Çünkü o bütün zulüm ve şenâatine rağmen mutaassıp bir sünnî müslümandır. Biz onunla bağdaşamayız. Bizim gerçek fikirlerimizi bilse, bizi Osmanlı'dan ziyâde ezer, yok eder. O bize *"Hasmımın hasmı dostumdur!"* mantığı ile teveccüh göstermektedir. Yaptıklarını, O'nun hadsiz hudûdsuz hırsı ve cihangirlik heveslerinden başka bir şeyle îzâh mümkün değildir. Aldığımız bilgilere nazaran Anadolu'ya gelirken Sivas'a yaklaştığında oranın Osmanlı idârecileri kan dökmemek husûsunda kendisiyle mutâbık kalmış ve şehir bu yüzden karşı koymaksızın ona teslim edilmiş olmasına rağmen, binlerce insanı hendekler kazdırıp diri diri gömmüş ve bu sûretle gûyâ sözünde durmuştur. Daha hazini, Sivaslılar binlerce çocuğu, başlarının üstünde rahleler, rahleler üzerinde Kur'ân-ı Kerimler olduğu hâlde **Timur** ordusunu karşılamak üzere öncü çıkarmışlar. **Timur** bu çocukları fillerine çiğnetmiş, Kur'ân-ı Kerim'ler yerlerde sürünmüştür.

Yine aldığımız istihbârâta göre "Ayasloğ" (Selçuk)'a gelirken bir grup çocuk neşîdeler söyleyerek onu karşılamaya çıkarılmış olduğu hâlde onları da fillerine çiğnetip yok etmiştir.

Anadolu halkı, kaahir ekseriyetiyle sünnî müslüman olduğu ve Kur'ân-ı Kerim'e hudûdsuz bir ihtiram beslediği için bu hareketleri yapan bir adama destek vermeyeceği kesindir. Bu demektir ki, **Timur** Anadolu'da kalmaya niyetli olsa bile kargaşa asla bitmeyecektir. Kaldı ki, elçimizin ondan naklen anlattıkları da O'nun kısa bir zaman sonra çekilip

gideceğini göstermektedir. Esâsen kalmaya niyetli olsa bu dehşetli zulümleri siyâseten yapmaması îcâb ederdi.

Öyleyse bize düşen vazîfe **Timur**'u yok farzederek Anadolu'da ortaya çıkıp Bâtınî fikirlerimizi yayacak ve hâkim kılacak bir siyâsî iktidar oluşumunun hesâbını yapmaktır. Böyle bir hareket için re'sen ortaya çıkmadan önce **Yıldırım**'ın şehzâdeleri arasındaki muhtemel vuruşmada bize yardımcı olacak biriyle beraber hareket etmek en doğrusudur.

Şimdi bu görüş ışığı altında **Yıldırım**'ın şehzâdelerini birer birer terâziye koyup mîzân edelim. Bakalım, hangisiyle beraber olabiliriz? Herkes bu şehzâdeler hakkında bildiğini söylesin ve hep birlikte bir değerlendirme yapalım!.."

İlk olarak söz alıp fikirlerini beyân eden **Torlak Kemâl**:

"-Şeyhim!.." dedi. "Anadolu toprağının pek çok karışıklıklara sahne olacağı anlaşılmaktadır. Rumeli'deki Osmanlı toprakları ise, sâkindir. Bizim zuhûr şansımız burası olmalıdır. **Timur**'un donanması yoktur. Bu, O'nun Rumeli'ye geçmesini imkânsızlaştırır. Ben, Çubuk Ovası'nda O'nun nezdinde iken, kendisine Bizans'tan bir heyetin geldiğini ve bağlılıklarını arz ettiklerini görmüştüm. Bu heyet, Osmanlı'ya vermekte olduğu yıllık vergiyi **Timur**'a takdim etmişti. **Timur** da Rumeli'ye geçmek için Bizans'ın donanmasını talep etmişti. İhtimâl, **Timur**'un Bizans'a da saldırmasından korkulduğu için bu talebin şimdiye kadar kabul edildiğine dâir bir şey işitilmedi..."

Sözün burasında **Şeyh Bedreddin**, **Torlak Kemâl**'e:

"-Doğru söylüyorsun evlâdım! Rumeli toprağı

sâkin ve her türlü harekâta müsâid. Lâkin bunu **Yıldırım**'ın şehzâdelerinin de düşünebileceğini unutmamak lâzım!" dedi.

"Dede Sultân" denilmekle tanınmış olan **Börklüçe Mustafa** atılarak:

"-Evet, efendim. İsâbet buyurdunuz! Nitekim **Yıldırım**'ın büyük şehzâdesi **Emir Süleyman**'ın Çubuk Ovası'nda mağlûbiyet ihtimâli belirince kaçıp Bursa'ya geldiğini ve küçüklüğünden dolayı Bursa'da bırakılmış olan kardeşi **Şehzâde Kasım**'ı ve Osmanlı hazînesini alarak Rumeli'ye geçmiş bulunduğunu unutmamak lâzım!" dedi.

Bunun üzerine **Şeyh Bedreddin**:

"-Bir kere **Yıldırım**'ın kaç evlâdı olduğunu bilen ve bunların yaş, ahlâk ve dirâyetleri hakkında mâlumât sahibi olan var mı? Dün **Hû Kemâl** beş şehzâdenin adını zikretmişti. Bak şimdi bir de **Şehzâde Kasım** ortaya çıktı." dedi: Bunun üzerine öteden beri Manisa'da oturan ve Osmanlı devlet ricâli ile hânedân mensuplarını yakînen tâkib etmekte bulunan **Börklüce Mustafa**:

"-Ben bilirim. Müsaâde ederseniz anlatayım!" dedi ve sözüne şöylece devam etti:

"**Yıldırım**'ın altı şehzâdesi vardır. Bunlardan en büyüğü **Emir Süleyman**'dır. Sonra **Mustafa** gelir. **Mustafa**'dan sonra yaş sırasıyla **İsâ Çelebi**, **Mûsâ Çelebi** ve **Mehmet Çelebi** mevcuddur. En küçükleri ise **Şehzâde Kasım**'dır. Bence **Şehzâde Kasım**'ı yok farzetmek gerektir. Zîrâ o, bir iş becerecek yaşta değildir. **Şehzâde Mustafa** ile **Mûsâ Çelebi**, dün akşam arzetmiş olduğum gibi **Timur**'un elinde esir bulunmaktadır. Şimdilik onların da **Timur**'un pençesinden kurtulup bir mücâdeleye girişmeleri muhâl görünmektedir.

O hâlde bizim üzerinde duracağımız üç

şehzâde vardır: **Süleyman, Îsâ** ve **Mehmed Çelebi**'ler!.. İzniniz olursa bunlar hakkında bildiklerimi söyleyeyim. Şehzâdelerin en büyüğü olan **Süleyman Çelebi** gâyet zeki, cesur, diplomat bir insandır. İyi yetişmiş bir askerdir. Bu meziyetleriyle başarılı olması mümkündür. Üstelik en büyük evlâd olduğu için şansı diğerlerinden fazladır. Lâkin O'nun yanında **Çandarlı Ali Paşa** nâmında bir vezîr vardır ki, onun bizi tasvîb edeceğine ve birlikte hareket etmemize râzı olacağına doğrusu inanamıyorum. O, hem dirayetli bir asker ve hem de mutaassıp bir sünnîdir. Ancak **Şehzâde Süleyman**'la beraber olmamızı kolaylaştıracak bir başka nokta var. O da bu şehzâdenin bizim gibi içkiye düşkün bir kimse oluşudur. (**Şeyh Bedreddin**'i kasdederek) Bu sebeple Sultânımızın onu avuçlarının içine alması mümkündür. Tek engel olarak **Çandarlı Ali Paşa**'yı görüyorum. **Şehzâde Süleyman** bu içki ibtilâsına ilâveten son derecede mahbûbperest, yani güzel kadınlara düşkündür. Onu şuh ve şakrak kadınlarla oyalayıp saf dışı ederek Sultânımızın bütün kudreti elinde toplamasını mümkün görmekteyim.

Osmanlı an'anesinde başa illâ da büyük kardeş geçer diye bir kâide yoktur. Dirâyetini isbât eden herkes hükümdar olabilir. Mâlumunuz olduğu üzere devletin bânîsi **Osman Gazi** de **Ertuğrul Gâzi**'nin en küçük evlâdı olduğu hâlde beyliğin başına geçmişti. Bunun başka misâlleri de vardır. Bu bakımdan **Şehzâde Îsâ** ve **Mehmed Çelebi** ile de beraber olunabilir. Fakat bunlar mutaassıb birer sünnî müslümandır. Biz onlarla kolay kolay bağdaşamayız. Bununla beraber bunların yanında kalmış olan devlet ricâlini de ayrı ayrı tahlil etmemiz gerekir. Ola ki, bu şehzâdelerin bizimle imtizâc etmesinin imkânsızlığına rağmen etrafındaki ricâlden birinin desteğiyle onlarla

da teşrik-i mesâî edebiliriz. Geçici de olsa herhangi bir şehzâdenin yanında bulunur, biraz palazlanabilirsek darbe içinde darbe yaparak iktidarın kısa zamanda Sultânımızın eline geçmesiyle bâtınîliğin bu ülkede hâkimiyetini sağlayabiliriz. Kanaatimce bir müddet sessiz kalıp gelişmeleri beklemek daha doğru olacaktır. Eğer şimdiden bir şey yapılacaksa o takdirde içkiye düşkün olmasından dolayı **Şehzâde Süleyman** üzerinden şansımızı deneyebiliriz."dedi.

İstişâreye katılan diğer müridler de teker teker söz alarak müzâkere edilmekte olan üç şehzâde ve yanlarındaki devlet ricâli hakkında bildiklerini anlattılar. Zekâ, dirâyet, askerlik kabiliyetleriyle zaaflarını vücud ve yüz güzelliklerine kadar nakledlerken **Şeyh Bedreddin** bir çok kereler onların sözlerini keserek:

"-Bize lâzım olanı söyleyiniz!" ihtârında bulundu. Bu sûretle geç vakte kadar devam eden bu müzâkere sonunda **Şeyh Bedreddin** bir nevî kapanış konuşması yaparak şöyle dedi:

"-Şu ana kadar anlatılanlardan açıkça görünmektedir ki, henüz ortada bir kaos hâli vardır. Hâdiselerin bir müddet gelişmesini beklemek en doğru hareket olacaktır. Bununla beraber şu içkiye ve güzel kadınlara düşkünlüğünden, ayrıca daha şimdiden Rumeli'ye ayak basmış bulunmasından dolayı **Şehzâde Süleyman** üzerinde şansımızı deneyelim. (**Torlak Kemâl**'i kasdederek) **Hû Kemâl,** bu defa da **Şehzâde Süleyman** nezdine elçi olarak gitsin! Benim için ondan **"Kazaskerlik"** talep etsin. Bakalım, ne netîce hâsıl olur. Diğer arkadaşlarımız da etrafa dağılarak bilgi toplasınlar. Ciddî bir istihbârât bilgisine ulaşanlar derhal tekkemize avdet edip bizi haberdâr etsinler. Fakat her hâlükârda etrafa

dağılanlar en az ayda bir defa tekkeye uğrayarak elde ettiği bilgiyi arzetsin. Bu sûretle daha îsâbetli kararlar almamız mümkün olabilir." dedi.

Bu sözlerle müzâkereyi bitirmiş olan **Şeyh Bedreddin**'in önünde müridler birer birer secdeye kapanarak destûr istediler ve geri geriye kapıya doğru ilerleyerek çıkıp gittiler.

Müteâkıb günlerde **Şeyh Bedreddin**'in tâlimâtı üzerine Anadolu'ya dağılmış olan müridlerden her biri elde ettikleri bilgiyi aktarmak üzere vızır vızır tekkeye gidip geldiler. Ortalık mart dumanı gibi gözgözü görmez bir durumda olduğundan, bu bilgilerden pek çoğu da itimâd edilir gibi değildi. Zaman zaman bunları tahkîk edip yanlışı doğrudan ayırmak gerekiyordu. Bu durumda **Şeyh Bedreddin** ve avânesinin kendilerine bir istikamet tâyin ederek harekete geçmeleri de güçleşiyordu. Bundan dolayıdır ki, birkaç sene gibi uzun bir müddet âtıl kalıp gelişmeleri tâkib etmek mecbûriyetinde kaldılar.

Bu sırada birbirleriyle kıyasıya bir mücâdeleye girişerek devletin sarsılan otoritesini yeniden te'sis etmeye namzed görünen üç şehzâde de kendi sancaklarına çekilmişler ve muhtemelen **Timur**'un Anadolu'dan çekilip gitmesini bekliyorlardı. Bu şehzâdelerden **Çelebi Mehmed**'in kendi sancağı olan Amasya'ya, **Îsâ Çelebi**'nin ise Balıkesir'e yerleşerek fırsat kollamakta oldukları anlaşılıyordu.

Şeyh Bedreddin'in beraber hareket etmek için müsâid gördüğü **Şehzâde Süleyman**'ın ise, yıldızı daha ziyâde parlamaya başlamıştı. O'nun dirâyetli vezîri **Çandarlı Ali Paşa**'yla Anadolu'ya geçerek kardeşi **Îsâ Çelebi**'yi mağlûb edip O'nun Karaman Beyliği'ne sığınmasıyla netîcelenecek şekilde nüfûzunu genişlettiği öğrenilmişti. Bu arada

başlangıçta kendisiyle birlikte hareket eder görünen fakat daha sonra kendi nüfûzunu genişletmek çâreleri peşinde koşan **İzmir oğlu Cüneyd Bey** adıyla mâruf bir fırsatçıyı tepelediği ve hattâ **Çelebi Mehmed**'in adamı **Yakub Bey**'den Ankara Kalesi'ni istirdâda muvaffak olduğu duyuldu. Bu sıralarda gâyet diplomatça hareket eden **Şehzâde Mehmed Çelebi**'nin ise **Süleyman Çelebi**'ye büyük kardeşi olmak hasebiyle bir elçi göndererek bununla:

"-Atamız (**Yıldırım Beyazıd**) öldüyse bana ata odur. Ağabeyimin emrindeyim." beyânını ihtivâ eden bir nâme gönderdiği haber alındı. Hiç şüphesiz **Çelebi Mehmed** böyle diplomatça hareket ederken **Süleyman Çelebi**'nin bertarâf edilmesi için plânlar yaptığı muhakkaktı.

Diğer taraftan önce İsfendiyaroğlu'na, daha sonra da Karamanoğlu'na sığınmış bulunan **Îsâ Çelebi**, **Mehmed Çelebi** tarafından sıkı bir tâkib altında tutuluyordu. Nihâyet **Mehmet Çelebi**'nin adamları tarafından **Îsâ Çelebi**'nin bir hamamda yakalanıp boğdurulmuş olduğu mâlumâtı geldi. Bu sûretle **"şehzâdeler mücâdelesi"**nde bir şehzâde daha bertarâf olmuş bulunuyordu. Ancak **Şehzâde Süleyman**, Bizans'a Anadolu ve Rumeli'de birtakım arâziler terkederek kardeşler arasındaki mücâdelede Bizans'tan emin olmak gâyesini gütmüştü. Bu arada **Orhan Çelebi** adındaki oğlunu da kardeşi **Kasım**'la birlikte Bizans'a rehîne olarak göndermişti. Bizans bu kavgaya bir şehzâde daha sokmak için delikanlı çağındaki **Orhan Çelebi**'yi birtakım kuvvetlerle techiz ederek Tesalya ve Selânik taraflarına sevk etmişse de bundan Bizans'ın beklediği netîce hâsıl olamadığı görülmüştü.

Şehzâde Süleyman Çelebi bizzat katıldığı savaşlarla ve dirâyetli vezîri **Çandarlı Ali Paşa**'nın

yardımlarıyla nüfûzunu bir hayli genişletmiş ve hattâ Bursa'da bir kere daha pâdişâhlığının ilân edilmesi ve adına para bastırılmış olmasına rağmen o sırada yakınlarda olan ve Ege bölgesindeki talan ve yağmalarına devam etmekte bulunan **Timur**'dan çekinerek tekrar Rumeli'ye geçip Edirne Sarayı'ndaki sefâhat âlemlerine daldığı bu **"Bâtınî Tekkesi"**ne gelen bilgiler arasındaydı.

Timur hakkında ise bu "Bâtınî Tekkesi"ne ulaşan haberler, şundan ibâretti:

Timur, Bursa'ya geldiğinde hazînenin **Süleyman Çelebi** tarafından Edirne'ye kaçırılmış olduğunu öğrenince hırsa kapılıp halkın katliâmıyla birlikte soygun ve yağmayı had safhaya çıkararak batıya doğru ilerlemeye devam etmiştir. O, daha Anadolu'ya gelmeden, 1395 yılında Karadeniz'in kuzeyinde asırlardan beri hayâtiyetini devam ettiren **Altınordu Devleti**'ni yerle bir ettikten sonra Osmanlı'ya saldırmış, yağmagirlik ve katliâmlarıyla İslâm Dünyası'nda umûmî bir nefret uyandırmıştı. Ne de olsa müslüman olan **Timur**'un, bu nefreti izâle etmek maksadıyla olmalıdır ki, o sırada **Rodos Şövalyeleri**'nin elinde bulunan **"Gâvur İzmir"**i fethettiği haber alındı. Tâ Selçuklular zamanında fethedilmiş bulunan İzmir, **"Beylikler Devri"**nde Aydınoğulları Beyliği'ne intikal etmiş, bu beylik bilâhare burasını Rodos Şövalyeleri'ne kaptırmıştı. Bunun üzerine Aydınoğulları Beyliği, biraz daha içeride başka bir İzmir şehri te'sis etmiş ve bu sebeple Haçlılar'ın elindeki İzmir'e **"Gâvur İzmir"** denilegelmişti.

Bu göstermelik fetih, **Timur**'un cinâyetlerini mâzur görmeye yetecek bir sebep değildi. O, 1402 Çubuk Ovası muhârebesinde kendi tarafına geçen beylikleri Anadolu'da yeniden dirilttiği gibi **Yıldırım**'ın

şehzâdelerinden her üçüne de, onların her biri münhasıran Osmanlı'nın vârisi imiş gibi **"berât"**lar vererek Anadolu birliğini bir daha kolay kolay te'sis edilemeyecek sûrette sarsmıştı. Tıpkı, Altınordu Devleti'ni parçalayıp dört ayrı küçük devlet vücûda getirdiği gibi Anadolu'da da hiçbiri kendisine karşı koyacak bir güce sahip olamayacak derecede küçük küçük devletler ihdâsı gâyesini tâkib etmişti. Bu durum, **Timur**'un hareketinin, bir fetih ve hâkimiyet te'sisine bağlı olmayıp sırf yağmagirlikten ibâret bir maksadın tâkib edildiğini göstermekteydi. O, asacağını asmış, keseceğini kesmiş, yağmalayacağını yağmalamış olduktan sonra Anadolu'yu, doğuya doğru çekilerek terk etmeye başlamıştı.

Gelen haberlere göre **Altınordu Devleti**'yle Osmanlı'ya vurduğu ağır darbenin bir nevî keffâreti olmak üzere Çin seferine hazırlanmakta iken yolda vefât etmiş ve böylece icraatı hıristiyanların ekmeğine yağ süren Anadolu katliâmından, Osmanlı'nın belini kırarak Avrupa'daki fütûhâtı geciktirmekten ibâret kalmıştı.

Timur'un, bu sûretle Anadolu'dan çekilip gitmesi üzerine her biri fırsat kollayan **Yıldırım**'ın adı geçen üç şehzâdesi arasında muhtemel taht kavgası başlayacak görünüyordu. Bu üç şehzâde de **Timur**'dan **"al damgalı"** beylik berâtı almış olduğu cihetle hepsi de kendisini münhasır bir vâris olarak görüyor ve çekildikleri kendi sancaklarında hazırlıklarına devam ediyorlardı ki, ortaya bir de **Mûsâ Çelebi** çıkmıştı.

Mûsâ Çelebi, Şehzâde Mustafa ile birlikte önceleri **Timur**'un elinde esirdi. Lâkin Türk-İslâm tarihinin devâsâ şahsiyeti **Yıldırım Beyazid**, yedi buçuk aylık bir esâretten sonra vefât edince cesedi, önceleri Akşehir'deki **Şeyh Mahmud Hayrânî**

türbesine tahnid edilerek konulmuş, fakat kısa bir müddet sonra **Mûsâ Çelebi**'ye babasını götürüp Bursa'ya defnetmesi için müsaade çıkmıştı. **Timur**'un **Mûsâ Çelebi**'ye de kendisi Osmanlı'nın münhâsır bir vârisiymiş gibi berât verdiği şâyî olmuştu. Bundan dolayı, bu şehzâde babasını Bursa'da defnettikten sonra bu **"taht şehri"**nde etrafına toplanan Osmanlı devlet ricâlinin de tasvîbiyle beyliğini ilân etmişti. Lâkin bunu kabul etmeyen ve Balıkesir'i kendisine bir üst yapmış olan **Şehzâde Îsâ Çelebi**'nin Bursa'ya saldırmasıyla **Mûsâ Çelebi**'nin mağlûbiyeti netîcesinde Karaman Beyliği'ne sığındığı duyulmuştu.

Îsâ Çelebi'nin Karaman Beyliği'ne arâzi terki sûretiyle verdiği bir tâviz mukaabilinde O'nu kendisine teslim etmek üzere bir gizli anlaşma yaptığı duyuldu. **Mûsâ Çelebi**'nin bunu haber alarak Amasya'da fırsat kollayan **Mehmed Çelebi**'ye dehâlet etti.

Mehmed Çelebi'nin adına hareket etmek üzere söz vermesi üzerine **Mûsâ Çelebi**, ağabeyi **Süleyman Çelebi** ile mücâdele etmek için değişik bir yol tâkib ederek Karadeniz'den Eflâk yoluyla Rumeli'ye geçtiği, bu bâtınî tekkesine gelen müteaddid haber ile te'yid olunmuş bulunuyordu.

Bu sırada **Şehzâde Süleyman**'ın dirâyetli vezîri **Çandarlı Ali Paşa**'nın vefât etmesi üzerine **Şeyh Bedreddin** ve avânesi, bu şehzâde nezdindeki teşebbüsünü yenilemek ihtiyâcını hissetmiş ve **Torlak Kemâl**, ikinci defa olarak Edirne'ye gönderilmişti. Zîrâ birinci teşebbüsten iyi bir netîce alınacakken, durum **Çandarlı Ali Paşa**'nın muhâlefeti ile menfîye dönmüştü. **Şeyh Bedreddin**'in beklediği **"Kazaskerlik"** makamını **Şehzâde Süleyman**'dan kapmak için yaptığı bu ikinci teşebbüs iyi netîce vermiş, iş yoluna girmiş

iken; **Şeyh Bedreddin**'in elçisi henüz Edirne'den ayrılmadan şehrin **Mûsâ Çelebi** tarafından kuşatıldığı öğrenilmişti.

Mûsâ Çelebi'nin ağabeyi **Süleyman Çelebi**'ye karşı Edirne'de kazandığı zaferi o sırada elçi olarak O'nun nezdinde bulunan **Torlak Kemâl,** bu bâtınî tekkesindeki şûrâ toplantısında şöyle anlatmıştı:

"-Şeyhim!.. **Çandarlı Ali Paşa** vefât edince, **Süleyman Çelebi**'nin içki ve kadın düşkünlüğünü frenleyecek bir kimse kalmadığından, O, bu sefâhat âlemine daldıkça dalmış... Beni huzûruna kabul ettiği zaman bile kafasının ayık olmadığını gözümle gördüm. **Mûsâ Çelebi,** ağabeyi **Mehmed Çelebi**'nin sağladığı destekle Rumeli'de kısa zamanda toparlanıp etrafına bir hayli asker topladıktan sonra Edirne önlerine gelmişti. Bu hâdise üzerine bir an gaflet uykusundan uyanan **Süleyman Çelebi, Çandarlı Ali Paşa**'nın iyi bir sûrette nizamladığı askerler vâsıtasıyla önce **Mûsâ Çelebi**'yi Edirne'nin varoşlarında müthiş bir bozguna uğrattı. Ben de orada biraz ayak süründürerek bu mücâdelenin âkıbetini görmek istedim. Vâkî bozgun üzerine **Mûsâ Çelebi,** kaçarak izini kaybettirdi. **Şehzâde Süleyman** ise, bu zaferin sarhoşluğuyla kendini her zamankinden daha fazla içkiye verdi. Bir-iki ay gibi kısa bir zamanda toparlanan ve sağdan soldan takviye alan **Mûsâ Çelebi**, ikinci defa Edirne kapılarına dayandığı zaman **Süleyman Çelebi,** bir hamamda üp-üryan güzellerin eliyle şarap nûş etmekteydi.

"-**Mûsâ** geldi, şehri bastı!" haberini vermeleri üzerine:

"-**Mûsâ** ne oğlandır ki; böyle bir şeye cür'et eyleye!" diyerek rakibini istihfafla yetinmeyip, haberi

getireni falakaya yatırdı. Arkasından **Sekmenbaşı Hasan Ağa**, en güvendiği adamı olarak aynı haberi tekrâren tebliğ etmesine rağmen de daldığı âlemden ayılmadı. Üstelik böyle değerli bir askerin sakal ve bıyıklarını yoldurdu. Bunun üzerine o değerli asker de silâh arkadaşlarının yanına dönerek:

"-Böyle nefsinin hevâ ve hevesine kapılmış sarhoş bir gâfilden ne beklenir. Biz uğruna canımızı vermeye hazırlanırken o bize hakaret eder. Demek ki, yanlış adama taraftar olmuşuz. Ey yârenler!.. Geliniz, hep birlikte **Mûsâ Çelebi**'ye tâbî olalım!" dedi ve mâiyetindeki askerlerle birlikte karşı tarafa geçti.

Mûsâ Çelebi'nin Edirne'ye bu sûretle dâhil olduğu esnâda **Süleyman Çelebi**, alelacele üstünü giyinerek kendisine sâdık tellâklar ve mahbûbelerle şehrin diğer bir kapısından kaçtı. Herhâlde niyeti, işe başlar başlamaz dostluk kurduğu ve kendisine Üsküdar'dan Pendik'e kadar vatan toprağını re'sen terketmiş olduğu Bizans'a sığınmaktı. Lâkin ne kendisi ve ne de etrafındaki nâzeninler yol biliyorlardı. İlk önlerine çıkan köyde Bizans'a gidecek yolu sormaları üzerine, onlardan şüphelenen köylüler, üstlerine saldırmışlar ve nezdlerindeki kıymetli eşyalara tamâhen de onların hepsini öldürmüşlerdir.

Artık bu mücâdelede **Süleyman Çelebi** diye biri yoktur. Bu haber Edirne'ye ulaştığında ben oradaydım. Ancak Sultânımızın fikrini öğrenmeden, talebimizi bu defa **Mûsâ Çelebi**'ye arzetmeyi doğru bulmadım. Şimdi size anlattığım bu hâdiseler netîcesinde husûle gelen durum, hesâbımızı **Süleyman Çelebi**'siz yapmamızı gerektirmektedir. Sultânımızın fermânı ne ise, bu yeni durumu müzâkere ederek gerekeni yapmamız iktizâ

etmektedir!" dedi.

Bu anlatılanlar muvâcehesinde durum müzâkere edilerek **Şeyh Bedreddin**'in şansının bu defa **Mûsâ Çelebi** nezdinde aranması lâzım geldiği hususunda ittifâk hâsıl oldu. Zîrâ bu şehzâde başlangıçta, kardeşi **Çelebi Mehmed** nâmına hareket ettiği hâlde **Süleyman**'ı böylece tepeledikten sonra O'ndan kopmuş olduğu ve kendi adına bir iddiâ sahibi bulunduğu anlaşılıyordu. Zîrâ Edirne Sarayı'nda kendi pâdişâhlığını ilân ettiğine **Torlak Kemâl** bizzat şâhid olmuştu.

Bunun üzerine **Torlak Kemâl**'e tekrar yol göründü. O üçüncü defa olarak şeyhinin beklediği **"Kazaskerlik"** makamını devşirmek üzere Edirne Sarayı'na gönderildi. Burada son derecede itibârlı bir elçi gibi muâmele gördü. **Mûsâ Çelebi** ve etrafındaki devlet ricâli yapılan teklifi memnûniyetle kabul ettiler. Zîrâ onların hiçbirinin **Şeyh Bedreddin**'in sapık fikirlerinden haberi yoktu. Onu Anadolu ve Rumeli'de onbinlerce müridi olan gerçek bir din adamı sanıyorlardı. Henüz sağlama binmemiş olan **Mûsâ Çelebi**'nin pâdişâhlığının, O'nun itibârlı ismiyle takviye olacağını düşünmüşlerdi.

Torlak Kemâl, geriye gelerek şeyhinin Edirne'de, kazaskerlik makamına oturması için **Mûsâ Çelebi**'nin berâtını getirmesi üzerine **Şeyh Bedreddin**, Edirne'ye hareket etti.

Etrafında büyük bir müridân kalabalığı olduğu hâlde Edirne Sarayı'nda âlâyişli bir sûrette karşılandı ve yıllardır gözlediği **"Kazaskerlik"** makamına oturtuldu. Bundan sonra **Mûsâ Çelebi**'nin her türlü icraatı için fetvayı artık O verecekti.

III
KURBAĞA YAHNİSİ YİYEN VEZİR

Şeyh Bedreddin'in bu sûretle elde ettiği Kazaskerlik, Osmanlı Devleti'nde fevkalâde ehemmiyetli bir mevkî idi. O, sadece ülke dâhilindeki kadıları tâyin etmekle kalmaz, aynı zamanda dîvan toplantısında hükümdarın hemen yanıbaşında otururak bu müzâkerelerde alınacak kararlar üzerinde de büyük ölçüde müessir olurdu. Onun tâyin ettiği kadılar da sırf hukukî işlerle uğraşmazlardı. Vazîfe gördükleri beldelerin aynı zamanda bir nev'i belediye reisleri gibiydiler. Da'vâlara bakmak yanında pek çok idârî işler de görürlerdi. Bu bakımdan **Şeyh Bedreddin**, kadılıkları kendisine bağlı insanlarla yeniden kadrolaştırmayı temin maksadıyla büyük ve sinsi bir faaliyete girişti. Bu maksadla ilk olarak en sâdık adamı **Börklüce Mustafa**'yı kendisine **"kethüdâ"** tâyin etti. Bu kethüdâlık, bugünkü mânâda bir nevi **"müsteşarlık"**

demekti. **Börklüce Mustafa**'ya ta'limâtını şu sözlerle hülâsâ etti:

"-Osmanlı ülkesindeki halk, yılgın ve perişandır. **Timur**'un talanına ilâveten şehzâdeler arasındaki çekişmeler dolayısıyla da onların huzûr ve sükûnu, mâlî durumları alabildiğine sarsılmış, çiftlik ve çubukları bozulmuştur. Bu durumun doğurduğu gayr-i memnûnluğu kullanarak devleti ele geçirmenin en müsâid bir zamanında bulunmaktayız. Biliyorsun, burada herkes beni bir sünnî âlim ve tarîkat lideri olarak tanıyor. Gerçekten ben önceleri öyle biriydim. Fakat yaptığım uzun seyahatler esnâsında Mısır'da **Şeyh Hüseyin Ahlâtî** ile görüştükten sonra, bende muazzam bir fikrî değişiklik oldu. Artık ben, bâtınîlik yolunun bir mücâhidiyim. Onu, bu ülkede hâkim kılmak bana âid bir vazîfedir. Ancak dikkat etmelisin ki, ben Mısır seyahatinden sonra bu yeni fikirlerimi mahâretle gizleyerek onları ancak sizler gibi beni anlamak dirâyetindeki kimselere açmışımdır. Diğerlerine karşı ise aşırı **"Ehl-i Beyt muhibbi"** bir insan gibi görünmekle iktifâ ettim. Göreyim seni!.. Şimdilik metbuumuz olan **Mûsâ Çelebi**'nin hâkimiyetindeki bütün belde ve şehirlerde mevcud kadıları bizim adamlarımızla değiştirerek kuvvetli bir kadrolaşma yapmalı ve her tâyin ettiğin kimseye de sırrımızı ketmetmesini sıkı sıkıya tembihlemelisin.

Ben, Mısır dönüşü Anadolu'da uzun uzun seyahatler yaptım. Bu seyahatlerimde alevî ve bektâşî köylerine uğradım. Onların hâllerini tedkik ettim. Onların Osmanlı'dan gayr-i memnûn olduklarını gördüm. Dedeler ve Bektâşî şeyhleriyle anlaştım. Şu var ki, Bektâşîler henüz bâtınî

düşünceleri hazmetmiş görünmüyorlarsa da onları bile şiddetle meyyâl bulundukları **"Ehl-i Beyt"** muhabbetinden istifâde sûretiyle arkamıza takabiliriz. Ancak Bektâşîler'e fikirlerimizi tam mânâsıyla açmamaya dikkat etmelisiniz. Alevî köyleri ise, bizi bir kurtarıcı gibi karşılayacaklardır. Hattâ **Timur** gâilesi sebebiyle mutazarrır olan herkes, bizim **"malların, insanlar arasında eşit dağıtılacağı"** yolundaki fikrimize itibâr ederek arkamıza düşeceklerinden şüphem yoktur. Ülke dâhilindeki bütün gayr-i müslimleri de bu kategoride düşünebilirsiniz.

Şimdilik metbuumuz bulunan **Mûsâ Çelebi**'yi dikkatle idâre etmeliyiz. Zîrâ O, **Süleyman Çelebi**'ye benzer bir kimse değildir. Benim kanaatim O, bizim fikirlerimize tamamen değilse de belli bir nisbet dâhilinde vâkıf bulunmaktadır. Buna rağmen beni kazasker tâyin etmesi, zannımca Anadolu ve Rumeli'deki alevî ve bektâşîlerin benim vâsıtamla desteğini sağlayabileceği düşüncesidir. Şimdilik bundan istifâde etmeye bakmalıyız. Ancak o, çok sert ve merhametsiz biridir. Îzâh ve telâfîsi imkânsız bir hata yaparsanız, hepimizin kökünü kurutur. Baksana, daha şimdiden ağabeyi **Süleyman Çelebi**'yi terk ederek kendi safına geçen akıncı beylerini kadro dışı bıraktığı gibi harb-darb masrafları diyerek onların pek çoğunun mallarına el koymuş bulunmaktadır. Bunların memnûniyetsizliklerinden de istifâde edebiliriz.

Maddî sıkıntılar çok mühimdir. İnsanlar birinci derecede refaha kavuşmak arzusu güderler. Bunun için halkın ve bazı ileri gelenlerin maddî sıkıntıları sebebiyle –başlangıçta bir mâcerâ gibi görünse bile-

bizimle hareket edebileceklerini umuyorum.

Sen burada, bu işleri yaparken **Hû Kemâl** de etrafta dolaşsın. Halkı, umûmî bir kıyâma hazırlayadursun. Bizden bir işâret geldiğinde Anadolu ve Rumeli'de beraberce başkaldıracağız. Şimdilik Osmanlı ülkesi, bizim emîrimiz **Mûsâ Çelebi** ile **Mehmet Çelebi** arasında ikiye taksim edilmiş görünmektedir. **Mûsâ Çelebi** Rumeli'de; **Mehmet Çelebi** ise Anadolu'da hâkimdir. Fakat bu durum devam edip gidemez. Bu iki şehzâdenin kapışması mukadderdir. Çünkü Osmanoğlu, ülkesinin bölünmesine râzı olmaz!.. Bu bakımdan hesâbımızı bu iki şehzâde arasındaki kapışmanın muhtemel netîcesine göre yapmalıyız. Hadi, göreyim seni!.. Şu kadrolaşmayı çabuk gerçekleştir ki, kıyâmımıza kadıların katılması, halkın iltihâkını kolaylaştıracaktır!" dedi.

Hakîkaten süratle gelişen vak'alar, **Şeyh Bedreddin**'i haklı çıkarmıştı. **Mûsâ Çelebi**, O'nun da dediği gibi **Emir Süleyman**'a benzeyen bir kimse değildi. Gâyet cevvâl ve cesur bir kimseydi. Ancak sertliği sebebiyle kısa zamanda akıncı beylerini darıltıp küstürmüştü.

"-Ağabeyime ihânet edenler, bana da aynı şeyi yapabilirler!" diyerek onlara sırt çevirmiş, fazladan olarak Rumeli muhârebelerinde zenginleşmiş olan bu beylerin mallarını büyük ölçüde istirdâd etmişti. Etrafında dirâyetli bir çok akıncı beyi varken **"Kör Melik"** adında mâzîsi kötü bir kimseyi kendine **"Başvezîr"** tâyin etmesi, bu memnûniyetsizliğe tuz-biber ekmişti. Yanında sadece **Mihaloğlu Mehmed Bey** adında bir akıncı beyi kalmıştı. Lâkin onun da **"Beylerbeyi"** rütbesini hâiz olmasına rağmen tek

başına **Mûsâ Çelebi**'ye ümid ettiği desteği sağlamasına imkân yoktu.

Bununla beraber **Mûsâ Çelebi**, pek öyle âtıl ve hareketsiz bir kimse değildi. Önce **Çandarlı Ali Paşa**'nın kardeşi **İbrahim Paşa**'yı Bizans'a göndererek babasının Ankara mağlûbiyetinden beri verilmemiş olan vergiyi tahsil etmek istedi. Lakin şehzâdeliğinden beri **Mûsâ Çelebi**'nin yanında bulunan **İbrahim Paşa**'nın, akıncı beylerine karşı muâmelesinden dolayı **Mûsa Çelebi**'den rahatsız olduğu için asıl vazîfesini bir tarafa bırakarak Bizans'ta O'nun aleyhine ve **Mehmed Çelebi** lehine bir anlaşma yaparak **Mehmed Çelebi**'ye iltihâk ettiği haberi geldi. Bunun üzerine **Mûsâ Çelebi**, Bizans'ı kuşatmaya karar verdi. Bu harekât esnasında vaktiyle babasıyla akrabalık te'sis etmiş ve Ankara Muhârebesi'nde O'nun yanında bulunmuş olan sırp kralı **Stefan**'ı da beraberine almıştı. Emîrlerini toplayarak onlara şöyle bir hitâbede bulundu:

"-Mel'un **Timur**'un ülkemizi nasıl bir zulüm dalgası hâlinde ezip geçtiğini, babamın kanadı kırık bir kuş gibi o zâlimin eline düştüğünü biliyorsunuz. Bu felâketin asıl sebebi, Bizans'tır. **Timur**'u tahrik edip ülkemize saldırtan tamamıyla Rumlardır. Çünkü hatırlayınız, **Timur** gâilesinden önce babam İstanbul'u muhâsara etmiş bulunuyordu. Eğer **Timur**'un vahşî saldırısı olmasaydı, İstanbul daha o zaman fethedilmiş olacaktı. Bizans'ın bu muhâsaradan kurtulmasına imkân yoktu. O'nu **Timur** kurtardı. Üstelik de Karadeniz'in kuzeyinde **Altınordu** müslüman devletini ortadan kaldırmakla iktifâ etmeyerek, Anadolu'ya saldıran, gûyâ müslüman **Timur**, Anadolu'daki müslüman halka

karşı bunca yağma ve talanına rağmen burnunun ucundaki hıristiyan Bizans'a dokunmamıştır. Bu durum, şüphesiz gizli bir ittifâkın netîcesidir.

(**Şehzâde Süleyman**'ı kasdederek) Buna rağmen de benim bedbaht ağabeyim, ecdâdımın kanı pahasına fethettiği bir çok yerleri Bizans'a terketmek hâinliğinde bulunmuştur. Hem bu yerleri tekrar geriye almak ve hem de Bizans'ı ortadan kaldırmak mecbûriyetindeyiz. Bunda muvaffak olursak kardeşim **Mehmed Çelebi**'nin de yıldızı sönecek ve ülkemiz arzuladığımız bütünleşmeye kavuşmuş olacaktır!" dedi.

İstanbul muhâsarası, cihad rûhuyla dolu Rumeli beyleri ve gâzileri için güzel bir hedefti. Lâkin başlarındaki **Mûsâ Çelebi**'ye kırgındılar. Bu sebeple isteksizdiler. Üstelik muhâsaranın en canhıraş bir ânında sırp kralı **Stefan**, el altından Bizanslılarla anlaşarak **Mûsâ Çelebi**'yi terk etti. Bu yetmiyormuş gibi Bizans kralı **Emanúel** kendi nezdinde rehîne olarak bulunan **Süleyman Çelebi**'nin oğlu **Şehzâde Orhan**'ı emrine bir miktar Bizans askeri vererek kendi idaresi altındaki Selânik ve Teselya'ya sevketti. **Mûsâ Çelebi**, iki cephede birden döğüşmek mecbûriyetinde kalınca Bizans muhâsarasından vazgeçti. Zîrâ **Şehzâde Orhan**'ı tepelemek Bizans'ı fethetmekten daha büyük bir ehemmiyet arzediyordu. Bunu yapmasa, O'nun, pâyitaht Edirne üzerine yürümek ihtimâli vardı. Bu sûretle Bizans, Osmanlılar tarafından bu beşinci defa vâkî olan muhâsaradan kurtulmuş oluyordu.

Mûsâ Çelebi, emrinde ehemmiyeti hâiz bir kuvvet bulunmayan **Orhan Çelebi**'yi kolayca tepeledikten sonra Bizans muhâsarasına devam

etmeyerek Edirne sarayına döndü.

Mûsâ Çelebi'nin Edirne'ye çekilmesinden az sonra **Çelebi Mehmed**'in büyük bir ordu ile Rumeli'ye geçtiği haberi duyuldu. Gâyet diplomat bir zât olan **Mehmed Çelebi,** önce Gebze kadısı **Fazlullah Efendi**'yi elçilikle Bizans'a göndermiş, sağlanan anlaşma ve imparatorun dâveti üzerine **Çelebi Mehmed**, Üsküdar'dan İstanbul'a geçmiş ve burada üç gün muhterem bir misâfir olarak ağırlandıktan sonra askerleriyle Bizans toprağından Rumeli'ye geçmek imkânını elde etmişti. Zîrâ en emin bir geçiş yolu olan Gelibolu, bu sırada **Mûsâ Çelebi**'nin elinde bulunuyordu.

Evvelce de zikretmiş olduğumuz gibi cesur, faal ve çok iyi bir asker olan **Mûsâ Çelebi,** 1412 yılı Temmuz ayında **İnceiz** mevkîinde kardeşiyle yaptığı muhârebeyi, emrindeki beylerin küskünlüğüne rağmen kazanmış, mağlûb olan **Mehmed Çelebi,** perişan ve yaralı vaziyette Anadolu'ya kaçmak mecburiyetinde kalmıştı.

Çelebi Mehmed, kısa bir müddet sonra Rumeli'ye tekrar geçmiş ve Edirne'ye saldırmışsa da bu defa daha büyük bir yenilgiye uğrayarak Anadolu'ya kaçmak mecburiyetinde kalmıştı.

Bu zaferlere rağmen emrindeki beylere karşı kadirbilmezliğine devam eden **Mûsâ Çelebi** nezdindeki bazı akıncı beylerinin birer-ikişer **Mehmed Çelebi** nezdine kaçıp ona iltihâk etmekte olduğu görüldü. Bunların başında saçını-sakalını Rumeli muhârebelerinde ağartmış **Evranos Bey** geliyordu. Bunun da **Mehmed Çelebi**'ye iltihâkına şu hâdise sebep olmuştu:

Gâzi Evranos Bey, bu sırada doksan yaşını

mütecâviz bir pîr-i fânîydi. Hayatını Rumeli muhârebelerinde geçirmiş bu ihtiyar gâzinin, Rumeli'de ismi bir efsâne gibiydi. O sırada Yenice kasabasında inzivâya çekilmiş bulunuyordu. **Mûsâ Çelebi** O'nun Rumeli'deki nüfûzunu bildiğinden kendisinden çekinmekteydi. Diğer Rumeli beyleri gibi o da aleyhine dönerse Rumeli'de tutunmasına imkân olamayacağını düşünüyordu. Bu sebeple **Gâzi Evranos Bey'**i yanında göstermek arzusuna kapıldı. Onu sarayına dâvet etti. **Gâzi Evranos Bey**, yaşlılığını, gözlerinin artık görmediğini; bu sebeple kendisinden devlet hizmeti nâmına bir fâide hâsıl olmayacağını ileri sürerek özür beyân etti. **Mûsâ Çelebi**, buna inanmadı ve göstermelik de olsa O'nu yanında bulundurmak ve başvezîr olarak ilân etmek arzusuna kapıldı. Bu sebeple kendisini zorla Edirne sarayına getirtti ve ona vezîrlik berâtı tevcîh eyledi.

Gâzi Evranos Bey, ihtiyarlığı zâhir ise de gözlerinin görmediğini bir mâzeret olarak yalandan ileri sürmüş bulunduğundan, bu durumun anlaşılmaması için kör numarası yaptı. **Mûsâ Çelebi** bu durumdan emin olmak için O'nu denemek üzere bir **"kurbağa yahnisi"** pişirttirerek bu ihtiyar gâzinin önüne koydurdu. Zavallı adam, gözlerinin görmediği husûsundaki numaranın anlaşılmaması için kör taklidine devam ederek farkına varmamış gibi yaptı ve tiksine tiksine bu kurbağa yahnisini yedi!..

Bu hâdise üzerine **Mûsâ Çelebi**, O'nun mâzeretini kabul ederek kendisini geriye göndermekle beraber O'nun vezâret sıfatını kaldırmayacağını söyledi. Çünkü bu efsâne kahraman, yanında olmasa da O'nun isminden istifâde etmek istiyordu. **Evranos Gâzi**, bu

muâmeleden dolayı **Mûsâ Çelebi**'den intikam almaya ahd ü peymân etti. El altından oğlu **Ali Bey**'i, Anadolu'daki **Çelebi Mehmed**'e göndererek onun tarafını tutacağını bildirdi.

Gâzi Evranos Bey, Osmanlıların Rumeli'ye ilk geçişlerinde **Şehzâde Süleyman Paşa**'yla birlikte Rumeli toprağına ilk ayak basanlardan biriydi. O, bu ilk fetih kadrosundan hayatta kalabilmiş tek kimseydi.

Osmanlılar, büyük kardeşe **"ağa"** derler ve en büyük kardeşe **"baş ağa"** ismini verirlerdi. **Süleyman Paşa** da **Orhan Gâzi**'nin en büyük oğlu olmak hasebiyle **"baş ağa"** lâkabıyla anılırdı. Sonradan bu **"baş ağa"**dan muharref olarak ortaya çıkmış bulunan **"paşa"** ünvânıyla ilk yâdedilen kumandan bu **Şehzâde Süleyman**'dır. Tâlihsiz bir kaza netîcesinde şehid düşen ve Gelibolu'da medfûn bulunan **Süleyman Paşa**, Rumeli'deki fetihlerin öncüsü, mübârek bir şahsiyetti. **Gâzi Evranos Bey** de onun en yakın adamlarından biriydi. Bu şöhreti dolayısıyla O'na tâbî olmayacak bir Rumeli beyi tasavvur olunamazdı. Üstelik bu şöhret ve itibâra ilâveten **Gâzi Evranos Bey**, Rumeli'yi en küçük şehir ve kasabasına kadar taş taş en iyi bilen bir kimseydi. **Çelebi Mehmed**'i, Rumeli ahvâli hakkında da malumatlandıran **Gâzi Evranos Bey**, O'na Sırp hudûduna gelinceye kadar kardeşiyle herhangi bir çarpışmaya girmemesini tavsiye etmişti. Buna ilâveten Rumeli'nin sayılı kahraman ve kumandanlarından **Paşa Yiğid Burak Bey** ve Tırhala beyi **Sinan Bey**'in **Çelebi Mehmed** tarafına geçmesini temin etti. Ayrıca O'nun, sırp despotu **Stefan** ile de anlaşmasını sağladı. Bütün bunlar,

Mehmed Çelebi'ye büyük bir destekti.

Bu desteği alan **Çelebi Mehmed,** tekrar Rumeli'ye geçti. Yanında daha önce akrabalık sağladığı **Dülkadirbeyliği**'nin bir kısım askeri de vardı. **Çelebi Mehmed**, Edirne'ye doğru ilerledikçe **Mûsâ Çelebi** nezdindeki ileri gelir askerlerin bölük bölük kaçarak **Mehmed Çelebi**'ye iltihâk ettiği duyuluyordu. Arka arkaya gelen bu haberler, **Mûsâ Çelebi**'nin mâneviyâtını sarsıyordu.

Mûsâ Çelebi, alelacele bir dîvan topladı. Burada yapılan müzâkerelerde Edirne'de tutunmanın imkânsızlığı anlaşılınca daha geriye, Balkanlar'a doğru çekilmenin lüzûmu kararlaştırıldı. Bu fikri harâretle müdâfaa eden **Şeyh Bedreddin**, bir taraftan da kendi maksadına hizmet etmek istiyordu. Çünkü O, Deliorman taraflarında pek çok mürîde sahipti. Bu takdirde **Mûsâ Çelebi**'nin mağlûbiyeti gerçekleşirse O'nun bakıye askerleriyle Deliorman taraflarındaki müridlerini birleştirerek yeni bir mukavemet cephesi kurabileceğini düşünüyordu. Böylece hâkimiyeti **Mûsâ Çelebi'**den devralarak **Çelebi Mehmed**'e karşı ayrı bir baş teşkil edebileceği hesâbını yapıyordu. Ancak saat-be-saat **Mûsâ Çelebi** etrafındaki beylerin eksildiği ve yanında ancak **Mihaloğlu Mehmed Bey, Timurtaş Paşazâde Umur Bey** ve kendisinden gayri kalburüstü hiç kimsenin kalmadığı görüldü. Buna mukabil, **Çelebi Mehmed**, yeni iltihâklarla anbean kuvvetleniyordu. Artık **Mûsâ Çelebi**'ye Balkan içlerine doğru çekilmekten başka çâre kalmamış görünüyordu. Balkan dağlarının güneyini tâkib ederek ric'at etmekte olan **Mûsâ Çelebi** ile Filibe yakınlarında **Mehmed Çelebi**'nin askerleri

birbirlerine bir ok atımlık mesafeye kadar yaklaşmışlardı. Buna rağmen **Mehmed Çelebi**'nin askerleri, **Gâzi Evranos Bey**'in tâlimâtı üzerine muhârebeye girişmeyerek tâkibe devam ediyorlardı. Nihâyet çarpışma, Sofya'nın güneyinde **Samakov** kasabası civarındaki Çamurlu Derbent mevkîinde kaçınılmaz bir hâle geldi. Burada **Mûsâ Çelebi** ve askerleri kıskıvrak kuşatılmış ve kaçma imkânları kalmamıştı. Fakat cesur **Mûsâ Çelebi**, askerlerinin önüne çıkarak:

"-Evlâdlarım, Osmanlı şehzâdelerinin en âdilinin tarafına geçmek için daha ne bekliyorsunuz. Ne kendisinin ve ne de başkasının selâmetini düşünmeyen bir zâlimin mâiyetinde niçin hor ve zelîl kalmalı!.. Bakınız bütün kumandanlarınız karşı tarafa geçti!" diye bağıran Yeniçeri ağasının üzerine saldırıp bir kılıç darbesiyle O'nun kafasını kopardı. Buna rağmen kısa bir zaman sonra kendisi de yaralanarak birkaç sâdık adamı ve **Şeyh Bedreddin** ile birlikte kuzeye doğru kaçmaya muvaffak oldu. Tâkib ten vazgeçmeyen **Mehmed Çelebi**'nin adamları **Mûsâ Çelebi**'yi birkaç saat sonra bir bataklığa saplanmış ve vefât etmiş olarak buldular.

Tahnid edilen cesedi, Bursa'ya gönderilerek babasının yanına defnedildi. O'na sâdık kalan beylerden **Mihaloğlu Mehmed Bey**, geçmiş hizmetleri dikkate alınarak idam edilmeyip Tokat Kalesi'ne hapsedilmek üzere gönderildi.

Şeyh Bedreddin ise, ilmî sıfatından dolayı cezalandırılmayarak bin akçe aylık tahsîsât ile ve fakat aslında bir göz hapsinde bulundurulmak üzere İznik'e sürgün edildi. Çünkü Osmanlılar'ın ilim adamlarına dâimâ müsâmahakâr davranmak gibi bir

an'aneleri mevcuddu. **Şeyh Bedreddin** îdamdan -şimdilik- kurtulmuş oluyordu. Hem de sürgün ve göz hapsi de olsa bin akçe aylıklı muhterem bir sürgün olarak...

Bu sûretle gözlerinin görmediği yolundaki iddianın doğru olup olmadığını kontrol için kurbağa yahnisi yedirilen **Gâzi Evranos Bey**'in ahdi yerine gelmiş, **Mûsâ Çelebi** bertarâf edilmiş oluyordu. **Timur**'un parçaladığı Osmanlı ülkesi, **Yıldırım**'ın dirâyetli evlâdı **Çelebi Mehmed**'in idâresi altında tekrar birlik ve beraberliğine kavuşmuş bulunuyordu.

Şeyh Bedreddin ise hiç şüphesiz da'vâsından vazgeçmemişti. bulunuyordu. İznik'te muhterem bir mahpus hayatı yaşarken de öteden beri kurageldiği plânı gerçekleştirmek fırsatını kollamaya başlayacağı muhakkaktı.

İhtimâl, **Çelebi Mehmed** de O'nu cezâlandırmak yerine göz hapsine almakla Anadolu'daki alevî ve bektâşîler üzerindeki nüfûzundan istifâdeyi düşünmüş olmalıydı ki, çok kısa bir zaman sonra bu hesâbın gerçekleşmeyeceğini acı bir sûrette görecekti. Bu sûretle **Şeyh Bedreddin**'in **Mûsâ Çelebi** nezdinde üç yıl süren kazaskerlik vazîfesi son bulmuş ve O **"itibârlı ve muhterem bir mahpus"** olarak mahfûzen, yani koruma altında İznik'e gönderiliyordu.

IV
MUHTEREM BİR MAHPUS

Şeyhlik postundan saltanat tahtına geçmeyi plânlayan **Şeyh Bedreddin, Mûsâ Çelebi**'nin bu sûretle ortadan kalkması netîcesinde **Çelebi Mehmed** tarafından cezâlandırılacağını düşünmekte ve bu sebeple Edirne'den kaçmayı plânlamaktaydı. Fakat umduğunun aksi olmuş, kendisine herhangi bir serzenişte bulunulmadığı gibi üstelik bin akçe aylık maaşla İznik'te ikaamete me'mur edilmişti. Zâhiren oranın en büyük medresesi olan **"Orhâniye Medresesi"**ne başmüderris olarak tayin edilmiş olmasına rağmen aslında ciddî bir sûrette göz hapsinde bulunması için bir kısım askerle birlikte mahfûzen, yani koruma altında yola çıkarılmıştı. Bu tarz bir muâmelenin sebebi, şeyhin Anadolu ve Rumeli'de yaygın bir şöhreti bulunmasıydı. **Timur** gâilesi sebebiyle hercümerce uğramış Osmanlı ülkesinde yeni bir karışıklığa sebebiyet vermemek için şeyhin taraftarlarını teskîn edici, böyle mûtedil

bir yol tutulmuştu. Lâkin millî tarihimizde **"Bâni-i Sânî"** yani, **"ikinci kurucu"** ünvânıyla yâd edilerek devletimizin velî bânîsi **Osman Gâzi**'yle eşdeğerde tutulan **Çelebi Mehmed**, tedbiri elden bırakacak ve ihtiyatsızlık yapacak bir kimse değildi. O, şüphesiz **Şeyh Bedreddin**'in fikirlerinden ve tasavvurlarından haberdârdı. O'nun hayatının gâyesi hâline gelmiş bulunan emellerinden dönmeyeceğini de çok iyi biliyordu. Bunun için **Şeyh Bedreddin**'i bir kısım refâkatçi askerlerle beraber yola koymakla iktifâ etmeyerek ayrıca husûsî sûrette bir akıncıyı da İznik kale kumandanı **Fîruz Bey**'e göndermişti. Bu akıncı, **Şeyh Bedreddin**'den daha evvel İznik'e vâsıl olmuş ve kale kumandanı **Fîruz Bey**'e Pâdişâh'ın talimâtını şu sûretle hülâsa ederek anlatmıştı:

"-**Şeyh Bedreddin**, zâhiren serbest olduğunu sanmakla beraber aslında kontrolümüz altında bulunacaktır. Bu kontrolü kendisine hissettirmeyesin. O'nu ceddim **Orhan Gazi**'nin oradaki medresesine müderris tâyin etmiş bulunmama rağmen kendisinin bütün faaliyetlerini dikkatle tâkib etmelisin. Sana iki kafes dolusu güvercin gelecektir. Bunlardan ak güvercinler, Bursa doğumludur. Kurşûnî renkte olanlar ise, Edirne doğumludur. Bakarsın, Edirne'deysem ora doğumlu bir güvercinle bana haber salarsın. Bursa'daysam raporunu Bursa doğumlu bir güvercinle yollarsın. **Şeyh Bedreddin** İznik'te hiç şüphesiz rahat durmayacaktır. Bundan eminim. Ziyâretine gelenleri tesbit etmek, kimlere ne tâlimât verdiğini öğrenmek için şimdiden o medreseye talebe görünüşlü bir-iki güvenilir adamını yerleştiresin. Öyle ki, **Şeyh Bedreddin**'in alıp verdiği nefesten bile haberim olacaktır. Göreyim seni,

kendisine hissettirmeden O'nu sıkı bir kontrol altında tutup bütün temaslarını bana sür'atle bildiresin."

İznik kale kumandanı **Fîrûz Bey**, Rumeli muhârebelerinde saç ve sakalını ağartmış bir kimseydi. Geniş harb tecrübesi vardı. Pâdişâhın bu emri üzerine yapacağı işin ehemmiyetini kavramakta asla gecikmedi. Daha **Şeyh Bedreddin**, İznik'e vâsıl olmadan bu şehirdeki Orhâniye Medresesi'ne iki me'murunu talebe sıfatıyla yerleştirdi. Kalenin güvercincisi **Yeniçeri Hasan**'ı da medresenin hemen yakınındaki köhne bir eve yerleştirdi. O'na kendisinden şüphelenilmemesi için tam mânâsıyla bir meczûb rolünü oynamasını tembihledi.

Yollarda müridlerinin el-etek öpmelerine, âlâyişli ve aşırı hareketlerine muhâfızlar göz yumarak birtakım bâtınîlikle ilgili söz ve davranışlara emir gereği seyirci kaldılar. Hattâ kendilerine yapılan tenbihât îcâbı olarak bunları anlamamazlıktan gelip Şeyh'e hürmette kusur işlememeye gayret ettiler. Yollarda her taraftan koşup gelen müridlerle konaklamalar ve hasbihâller sebebiyle **Şeyh Bedreddin**'in İznik'e ulaşması takrîben bir ay sürmüştü. Kale kumandanı **Fîruz Bey**, kendisini karşılamak üzere İznik yolu üzerindeki Kocahisâr Kalesi'nde bekliyordu. Bu kale **Osman Gâzi** tarafından fethedilmişti. **Şeyh Bedreddin** buraya vâsıl olduğu zaman îtibarlı bir misâfir olarak karşılandı. O derecede ki, İznik'te bir hapis hayatı yaşayacağına dâir en küçük bir intibâ sahibi olmaması için elden gelen her şey yapıldı. Âdetâ krallar gibi istikbâl edildi. Şeyh; kale kumandanı, kalabalık bir asker ve mürîdân topluluğu ile İznik'e girdi ve kale kumandanlığınca Orhâniye Medresesi'ne

yerleştirildi.

Orhâniye Medresesi, Osmanlı ülkesi dâhilinde ilk kurulan külliye, yani üniversite idi. Medreseden maadâ bir câmi-i şerifi ve fakir fukarânın bedâva yemek yediği büyükçe bir imârethânesi vardı. Talebelerin ikaametine tahsis edilmiş odalardan başka müderrisler için de mükemmel barınacak yerleri vardı. Başmüderris olarak **Şeyh Bedreddin**'e ayrılan yer, kale kumandanı **Fîruz Bey** tarafından îtinâ ile döşenmiş ve emrine bir çok hizmetçiler verilmişti.

Şeyh Bedreddin hiç şüphesiz şer'î ilimlerde üstâd bir insandı. Bunu henüz bâtınî fikirleri kabullenmeden evvel te'lif ettiği **"Letâifu'l-İşârât"** ve **"Câmiu'l-Fusûleyn"** adlı eserlerle isbât etmiş ve ulemâ arasında haklı bir takdir kazanmıştı. Fakat sonradan bozuk fikirler edinmiş, sapıklığa sürüklenmiş, lâkin bu sapık düşüncelerini medresede okutmakta olduğu talebelere karşı mahâretle gizlemeyi becerebilmişti. İznik'te te'lif ettiği ve İslâm'a mutlak bir sûrette ters olan düşüncelerini açıklamış olduğu **"Vâridât"** isimli eserin ileri gelen müridlerce muhâfaza altında bulunan ve gâyet gizli tutulan bir-iki nüshası mevcuddu ki, bunlardan biri az zaman sonra Karaburun taraflarında isyân edecek olan **Börklüce Mustafa**'nın (**Dede Sultân**) evrâkı arasında ele geçecek ve bu sûretle şeyhin **"mürted"** yani İslâm'dan dönmüş bir kimse olduğunu isbât etmek imkân dâhiline girecekti.

Şeyh Bedreddin bugünkü komünizmin muhtevâsına paralel fikirlerin müdâfii olmakla beraber hem bunları, hem de cennet, cehennem, haşr gibi temel islâmî görüşleri reddeden fikirlerini

mâhirâne bir sûrette gizli tutuyordu. O derecede ki, **Fîruz Bey**'in medreseye istihbârât için önceden yerleştirdiği talebe hüviyetli iki genç de bu sapık fikirler hakkında hiçbir şey öğrenememiş, bilgi edinme şansı meczûb rolü oynayan kuşçu **Yeniçeri Hasan**'a münhasır kalmıştı.

Şeyh, fikirlerini açıklamak istediği zaman normal medrese talebelerini âzâd ediyor, yani onlara tâtil veriyor; ondan sonra başına toplanan has müridlerine esas düşüncelerini açıklıyordu. Böylece bu sapık fikirlerin kendisine bağlı olanlar arasında saklı kaldığını zannediyordu. Halbuki medresenin hemen bitişiğinde güvercin beslemekle meşgul görünen ve kendisine ehemmiyet atfedilmeyecek tarzda meczûbvârî bir hayat yaşayan **Yeniçeri Hasan**, zaman zaman **Şeyh Bedreddin**'in derslerine:

"-Şeyhim ben de dinleyebilir miyim?" diyerek dâhil oluyor ve medreseyi hiç kimseye hissettirmeden dehşetli bir sûrette göz hapsinde tutuyordu. Bazen kasdî olarak saçma sapan söz ve hareketlerle Şeyh'e dengesiz birisi olduğunu kabul ettirmişti. Medresenin bitişiğindeki güvercinlerine bakıyor, tamamen onlarla meşgul görünüyordu. Hakîkatte ise, **Şeyh Bedreddin**'e karşı devletin bir gözcüsü durumundaydı.

Şeyh Bedreddin, İznik'e geldiği zaman bir çok seçkin müridiyle birlikte **Torlak Kemâl** ve **Börklüce Mustafa** da beraberinde idi. Geldiğinin ilk Perşembe günü öğleden sonra medrese hafta tâtiline girmiş ve talebeler sağa-sola dağılmışlardı. **Şeyh Bedreddin**, yabancı biri kalmayan medresede Perşembe öğleden sonra ve müteakıb Cuma günü

üstüste toplantılar yaparak müridlerine bir hazırlık çalışması programı oluşturmuştu. O zamanlar resmî tâtil Perşembe günü öğlede başlar, Cuma günü akşamı biterdi. Bu bir buçuk günlük tâtil esnâsında O'nun müridleriyle yaptığı toplantıda şu kararlar alınmıştı.

Müridlerin elebaşıları Osmanlı ülkesi dâhilinde bir vazîfe taksimi yaparak her tarafa dağılacaklar ve her biri kendine tahsis edilmiş bulunan şehir ve kasabalardaki alevî ve bektâşî elebaşılarıyla görüşecekler, ülke dâhilindeki yahudi, rum ve ermeni liderlerini de iknâ ederek girişilecek isyan hareketine katılmalarını temin edeceklerdi. Bunun için bir parola tesis edilmişti. Türklerin parolası başka, rum, ermeni ve yahudilerin ki başkaydı.

Müridlerin iknâ ederek harekete iştirâklerini sağladığı toplulukların liderleri bu parola ile Orhâniye Medresesi'ne gelecek ve kimseye belli etmeden sırf büyük bir âlimi ziyâret maksadı taşıyorlarmış gibi görünerek ondan isyan hareketinin zamanı ve o esnâda yapmaları gereken işlere dâir tâlimâtları alarak geriye dönecek ve beklemeye koyulacaklardı. Böylece Şeyh kendisini ziyarete gelenlerin hangi cemaate mensub olduklarını bu parolalardan anlayacak ve geldikleri şehri de öğrenerek liste tutacak, hazırlığın ikmâl edildiğine kanaat getirdiği anda kıyâm için tâlimât verecekti.

Bu toplantı yapılırken **Yeniçeri Hasan** kaçan bir güvercinini kovalamak maksadıyla medreseye girmiş ve O'nu yakalamak üzere bir hayli oyalanmıştı. Müridlerden bazıları bu durumdan tedirgin olmuşsa da **Şeyh Bedreddin** kendilerini îkaz ederek:

"-O bir meczûbtur. Söylenenlerden bir şey anlamaz! Aldırmayın, bırakın kuşuyla uğraşsın!" demiştir.

Yeniçeri Hasan'sa kasden kuşu kâh yakalamış, kâh elinden kaçırmış gibi yaparak uzun zaman oyalanmış ve bu müddet zarfında söylenen sözleri, yapılan plânı, hazırlıkları tamamıyla anlayıp kavramıştı. Esâsen saçı-sakalı birbirine karışmış, üstü-başı perişan bir vaziyette zararsız bir deli görünümüyle her dakika medresenin içinde dolaştığı için Şeyh'in müridlerinin çoğunun hüviyetlerini bellemiş, isimlerini öğrenmiş, Şeyh'e yakınlık dereceleri hakkında fikir sâhibi olmuştu.

Geriye dönüp küçük kulübesine geldiğinde sigara kâğıdı gibi ince bir kâğıt üzerine at kılıyla yazdığı raporunu Edirne doğumlu bir güvercinin iki ayağına rulo olarak sarıp üstünü ince bir çinko ile kapatıp lehimleyerek onu uçurmuş ve bütün bu hazırlıklardan **Çelebi Mehmed**'in tafsilâtıyla haberi olmuştu. Bazı ileri gelen müridlerin propaganda için gideceği şehirler de bilindiğinden oraların kumandanlarına da emirler gönderilerek bunların faaliyetlerinin tesbiti için gerekli tedbirler alınmıştı.

Arada bir kale kumandanı **Fîruz Bey,** sanki pâdişâh huzûruna çıkıyormuş gibi âlâyişli ve hürmetkâr bir üslûbla Şeyh'i ziyaret ediyor, bir emri olup olmadığını soruyordu. Sanki **Şeyh Bedreddin**'in hiçbir faaliyetinden haberi yokmuş gibi davranıyordu.

Müridlerin aldıkları tâlimât üzerine Rumeli ve Anadolu'ya dağılmalarından birkaç ay sonra Orhâniye Medresesi'ne şeyhi ziyâret için her taraftan heyetler gelip gitmeye başladı. Bunlar **Timur** gâilesinin iktisâdî ve fikrî hercümerce sürüklediği Anadolu halkı

için **Şeyh Bedreddin**'i bir kurtarıcı olarak gören tarîkat , mezheb ve cemaat liderleriydi. Bilhassa malların insanlar arasında eşit dağıtılması husûsundaki propaganda müessir oluyor ve mâlî durumu bozulmuş olanlar **Şeyh Bedreddin**'e katılarak zengin olacakları hayâlini kuruyorlardı. Fakat bütün bu gelip gidenleri **Yeniçeri Hasan** tâkib ediyor, kendisinden hiç şüphelenilmediği için heyetler arasına karışıyor ve onların gerek hüviyetleri ve gerekse fikirleri hakkında mâlumât sâhibi oluyordu.

Meczûb, dengesiz ve kendi hâlinde bir adam diyerek yanında çekinmeden konuşanların böylece vâkıf olduğu sırlarını muntazam Edirne'ye veya Bursa'ya güvercinler vâsıtasıyla ulaştırıyordu.

Pâdişâh **Çelebi Mehmed,** aldığı bu raporlardan **Şeyh Bedreddin**'in dehşetli bir hazırlık içinde olduğunu öğrenmiş ve onu kıstırıp yakalayarak faaliyetine mâni olmak kararına varmıştı. Ayrıca Anadolu ve Rumeli'deki isyancı elebaşılarını da isim isim biliyordu. Lâkin Edirne'den yola çıkacağı anda kuşçudan bir haber geldi. Buna göre **Şeyh Bedreddin** İznik'ten kaçmıştı.

Bunun sebebi de Şeyh'in bir gün medrese civârında gezerken kuşçunun kulübesine uğramasıydı. **Yeniçeri Hasan** o anda kulübesinde değildi. Yemek almak için imârethâneye gitmişti. Tam raporunu yazıyordu ki, imarethâneden biri ona seslenmiş ve yemeğin tükenmekte olduğunu bildirmişti. İhtiyatsızlıkla raporunu yarı yazılmış bir sûrette masanın üzerine bırakıp yemek almaya gittiği bir zamanda şeyhin oraya geleceği tutmuştu. Kuşçunun masası üzerinde birtakım yazılı kağıtlar gören **Şeyh Bedreddin** gayr-i ihtiyârî bu kâğıtlara

göz gezdirmek ihtiyâcını hissetmişti. Yazı bilmediğini zannettiği **Kuşcu Hasan**'ın durumuna hayret etmiş, o câhil ve meczûb bildiği adamın mükemmel bir casus olduğunu ve kendisini faaliyetlerinin en ince teferruatına kadar Pâdişâh'a ihbâr ettiğini anlamıştı. Bunun netîcesinin cezâlandırılmak olduğunu anlamakta gecikmeyen **Şeyh Bedreddin** kaçmaktan başka çâre kalmadığını kavradı. Lâkin bunu nasıl yapacaktı? Uzun uzun düşündükten sonra bir bahane uydurdu. Hacca gitmek istediğini söyleyerek kale kumandanı **Fîruz Bey**'den müsaade istedi. **Fîruz Bey**, kendisine devletçe verilen tâlimât, O'na göz hapsinde bulunduğunu hissettirmemek tarzında olduğundan bu teklife karşı:

"-Hayır, Olamaz!" diyemedi. Şöyle düşündü. Bu haberi pâdişâha uçururum. O da güzergâhtaki bir kumandanına emir vererek dilediği bir merhalede Şeyh'i yakalattırır. Bu sebeble:

"-Peki!.." diyeyim ve "Yolda bir yanlışlığa meydan vermemek için de bunlar sizi korumaya me'murdur" diyerek emrine birkaç asker veririm diye düşündü.

Şeyh Bedreddin refâkatine verilen bu askerleri istememek husûsunda direndiyse de kale kumandanı **Fîruz Bey** anlamamazlıktan gelerek:

"-Hayır, olmaz Şeyh Efendi hazretleri! Yolda size karşı bir terbiyesizlik eden olur. Bunlar muhakkak beraberinizde bulunmalıdır." diye dayattığı için Şeyh boyun eğip râzı olmaya mecbur kaldı. Lâkin hareketini birkaç gün geciktirerek bu arada ziyaretine gelen bağlılarını alıkoyup geriye dönmelerine müsaade etmedi. Böylece üç-beş gün zarfında ziyâretine gelen müridlerin birikmesiyle

onlar muhâfız askerlerin on katı büyük bir grup oldular. Sonunda hep birlikte gûyâ hacca gitmek üzere yola koyuldular.

İlk konaklama yerinde muhâfız askerler kendilerine alacakları her tedbir ince ince anlatılmış bulunmasına rağmen bir gaflet eseri olarak bir-iki nöbetçi bırakıp uykuya daldılar. O esnâda müridler uyuyan muhafızların silahlarını topladı, uyanık olanları da öldürerek rotayı kuzeye çevirdiler. Yani **Şeyh Bedreddin**'i de yanlarına alarak hep birlikte kaçtılar.

Timur, Ankara muhârebesiyle Osmanlı Devleti'nin omurgasını kırmakla kalmamış Anadolu'daki birlik ve bütünlüğü bozmak gâyesini gütmüş ve bu sebeble Selçuklu'dan sonra teşekkül etmiş olan beylikleri yeniden canlandırmıştı. Bunlardan biri de Kastamonu havalisindeki **Çandaroğulları**'ydı. Bu beyliğin başında bulunan **İsfendiyar Bey** hiç şüphesiz Osmanlı'nın yeniden güçlenmesini istemezdi. Çünkü bu takdirde ortadan kaldırılacağı muhakkaktı. Bu sebeble **Şeyh Bedreddin** orada bir barınma imkânı bulabilirdi. Gerçi **İsfendiyar Bey**, Osmanlı'dan korkarak O'nu hapsedebilir ve hattâ **Çelebi Mehmed**'e mahfûzen, yani koruma altında gönderebilirdi. Bu tehlike mevcud olmakla beraber **Şeyh Bedreddin**'in asıl maksadı Rumeli'ye geçmek olduğu için Karadeniz istikametine gitmeye âdeta eli mahkûmdu. Bunun için gece-gündüz at teperek Osmanlı topraklarından çıkmış ve Sinop'a ulaşmıştı.

Sinop'tan bir-iki yakın müridini **İsfendiyar Bey**'e göndererek O'nun ülkesinde barınmak istediği yolunda bir yalan beyânda bulundu. Fakat

İsfendiyar Bey'den gelen cevab tehlikeli ve muğlaktı. **İsfendiyar Bey** –ihtimâl- O'nu göz hapsinde tutmak ve kendisinin **Çelebi Mehmed**'le arasında bir ihtilâf mevzuu olması hâlinde O'na teslim edebilmek için sarayına celbetmek istiyordu.

İsfendiyar Bey sûretâ **Şeyh Bedreddin**'e büyük bir hürmeti varmış gibi O'nu kendi sarayında barındırmak istediği yolunda bir karşılık verince **Şeyh Bedreddin** bu defa **Çandaroğulları**'nın elinde esir durumuna düşmenin –velev itibâr görse bile- müstakbel tehlikesini hesâb ederek Sinop'dan denize açılmayı, yani buradan da kaçmayı düşündü. Çünkü İznik'ten hac etmek bahanesiyle kaçmasının asıl sebebi Rumeli'ye geçmekti. Kastamonu'ya intikal ederse bu gâye âdetâ imkânsızlaşacaktı bundan dolayı plânını sür'atle gerçekleştirmesi lâzımdı. Gecikirse yeni bir göz hapsine tâbî olmak tehlikesi vardı.

Aldığı bol maaşa ilâveten müridlerin ihsanlarıyla da muazzam bir serveti vardı. Yanındaki bu parayı harcamanın tam zamanıydı. Sinop limanında bulunan bir geminin kaptanını çil çil altınların câzibesiyle iknâ ederek Sinop'tan kaçmayı başardı.

Rumeli'de ilk olarak Zağra'ya gitti. Orada müridlerinin faaliyeti ile kendine bend olmuş insanlara malların eşit taksim olunacağı propagandalarıyla uzun uzun vaazlar edip cemaatini çoğalttı. Esâsen Rumeli'deki nüfus ekseriyeti hıristiyan olduğu için onlara bu fikirler daha da câzib görünüyordu. Oradan Silistre'ye geçti. Bir müddet Silistre'de de aynı faaliyetleri sürdürdükten sonra Deliorman'a yerleşti. Çünkü Deliorman mıntıkası

kaahir ekseriyetiyle alevî türkmenlerle meskûndu. Tasavvur ettiği isyan için en müsâid zemin Rumeli'de Deliorman havâlisiydi. Bunun için Anadolu'ya dağılmış bulunan seçkin müridlerini Rumeli'ye celbetmeye teşebbüs etti. O'nun bu husûstaki haberi müridlere ulaşmadan onlar şeyhlerinin âkıbetini dikkate alarak kendilerinin de tâkibâta mâruz kalabileceklerini düşünerek gecikmeden Anadolu'da bir isyan hareketi başlatmak mecbûriyetinde kalmışlardı.

Gerçekten şeyhleriyle başmüridler arasındaki kopukluk ve muhâberenin böylece gecikmesi **Şeyh Bedreddin** için çok kısa bir müddet sonra büyük bir felâket sebebi olacaktı. Zîrâ çok geçmeden **Börklüce Mustafa**'nın Karaburun taraflarında muhitin rum, ermeni ve yahudilerini de başına toplayarak bir isyâna kalkışmış olduğu haberi geldi.

Şeyh Bedreddin için artık harekete geçmeden önce Anadolu'da müridlerinin başlattığı bu isyanın netîcesini beklemekten başka bir çâre kalmamış oluyordu.

V
İKİ KANLI İSYAN

Sinop'ta bir gemiye binerek Rumeli'ye kaçmış olan **Şeyh Bedreddin**, bugünkü Bulgaristan'da bir bölgenin adı olan Deliorman mıntıkasında merkezîleştirdiği bir fesat hareketine başladı. Burası Anadolu'dan nakledilen alevî temâyüllü türklerle iskân edilmiş bulunduğundan Rumeli'de faaliyetine en müsâid bir zemindi. Zîra **Şeyh**'in sapık fikirlerine başta hıristiyan ve yahudiler olmak üzere daha ziyâde alevî ve bektâşî temâyüllü insanlar iltifât ediyordu. Malların insanlar arasında eşit taksim edilmesi lâzım geldiği husûsundaki propagandası sebebiyle müridleri arasında **"Timur gâilesi"** dolayısıyla mâlî durumları bozulmuş, fakirleşmiş ve zenginleşmek hayâli kuran birtakım mâcerâcılar ekseriyeti teşkil ediyorlardı.

Şeyh Bedreddin, yerleştiği Rumeli'de müridlerini çoğaltmakta ve düşündüğü isyan için hazırlıklar yapmakta iken O'nun Anadolu'da kalmış

olan müridleri de boş durmuyorlardı. Kendisinin en dikkate değer müridi olan **Börklüce Mustafa,** Şeyhinin, **Mûsâ Çelebi** nezdinde kazaskerlik ettiği günlerde kendisi de O'nun yanında **"kethüdâ"** yani, bir nevî müsteşar sıfatıyla vazîfe görmüştü. O zaman, **Yıldırım**'ın evlâdlarından bu **Şehzâde Mûsâ**'nın hâkim olabildiği yerlerde kadı tâyin ve azilleri hep **Börklüce Mustafa**'nın salâhiyeti dâhilinde idi. O, bu salâhiyeti hemen her yerde -lâyık olup olmadıklarına bakmaksızın- alevî ve bektâşî ileri gelenlerini tercih sûretiyle icrâ etmişti. **Şehzâde Mûsâ Çelebi**'nin hâkimiyetinin fazla devam etmeme ihtimâline binâen el çabukluğu ile kadı kadrolarını pek çoğu okur-yazar bile olmayan bektâşî ve alevîlerle doldurmuştu. Şimdi bu icraatın meyvelerini toplamak zamanı idi. Bunları süratle dolaşarak düşündüğü isyan için hazır bir duruma getirmişti.

Düşüncesine göre, artık Osmanlı tahtına hâkim olmaya başlayan **Çelebi Mehmed**'in başka bir gâile ile meşgul bulunduğu hengâmda isyan en doğru bir hareket olacaktı. Bu sırada Yıldırım'ın evlâdlarından olup **Timur** tarafından Semerkand'a götürülmüş bulunan **Şehzâde Mustafa**'nın **Timur**'un vefâtından sonra serbest kalarak Anadolu'ya geçtiğini duymuştu. Osmanlı tarihlerinin **"Düzmece Mustafa"** adıyla yâd ederek şehzâdeliğinin sahteliğini iddia ettikleri bu şehzâdenin faaliyetini tâkib ediyor ve **Çelebi Mehmed**'in O'nun üstüne yürümesini kendi isyanı için en müsâid bir zaman olarak düşünüyordu.

Fakat bu düşüncesini gerçekleştirmeye imkân bulamadan bir vak'a zuhûr etti. Şöyle ki; kendisine hareket merkezi olarak seçtiği İzmir yakınlarındaki Karaburun'da topladığı müridlerin sayısı çoğalınca oraya en yakın bir sancak olan Saruhan sancak beyi **Aleksandır Bey**, bu faaliyeti Edirne'de bulunan

pâdişâh **Çelebi Mehmed**'e rapor etmiş ve kendisine gelen emir üzerine Karaburun'a bir baskın tertiplemişti.

Aleksandır Bey, Bulgar Kralı **Şişman**'ın oğluydu. Samimiyetle müslüman olmuş ve kendisine güvenildiğinden dolayı Saruhan'a sancak beyi tayin edilmişti. İsmini **Aleksandır** olarak muhâfaza etmiş olmasına rağmen müslüman ahâli O'nu **"Ali İhsan"** olarak tanıyordu.

Aleksandır'a verilen emir, bir tenkil, yani tepeleme tarzında değildi. Çünkü Karaburun'da toplanan müridlerin fiilî bir sûrette henüz isyan mâhiyetinde bir hareketleri görülmemişti. Yapılan baskın bu gürûhun hazırlıklarının ne mâhiyette olduğunu anlamak içindi.

Börklüce Mustafa, kendisine merkez ittihâz ettiği Karaburun civarındaki hıristiyanları da kendisine bend etmişti. Bilhassa Sakız Adası'ndaki hıristiyan cemaatin başta liderleri olmak üzere top yekûn O'na iltihâk etmeleri kalabalığı bir hayli çoğaltmıştı.

Esâsen bütün Ege sahilleri tâ Selçuklu zamanında fethedilmiş olmakla beraber Anadolu'nun doğu kısımları gibi henüz türkleştirilmiş değildi. Bu bölgede, hâsseten İzmir'de Yahudi, Rum, Ermeni ve Venedikli olarak halkın ekseriyeti gayr-i müslimdi. Bunlar hiç şüphesiz Osmanlı hakimiyetinden kurtulmaya can atıyorlar ve fakat buna kendi güçleriyle ulaşamayacaklarını biliyorlardı. Bu sebeple ortalığın böyle isyan ihtilâllerle kızışması onların da işine geliyordu.

Bu sebeple bu çeşit çeşit gayr-i müslimlerin pek çoğu da **Börklüce Mustafa**'nın etrafında toplanmış ve O'nu sağa-sola saldırmaya teşvik ediyorlardı.

Börklüce Mustafa, **Şeyh Bedreddin**'in

halîfesi olmasına rağmen bu mıntıkada şeyhinden daha büyük bir itibâr ve nüfûz sahibi olmuştu. Kendisinden müridler **"Dede Sultân"** diye bahsediyorlar ve emirlerine harfiyen itaat ediyorlardı. O derecede ki, bir müridine kendini ateşe atmasını emretse büyük bir tevekkülle ateşe atlayacak kadar bağlılık gösteriyorlardı. **"Kutup",** hattâ bazılarınca da **"Kutbu'l-Aktâb"**, yani kutuplar kutbu olarak kabul ediliyordu. Sanki bu sapık görüşlerin birinci adamı **Börklüce Mustafa** idi. Onun faaliyette bulunduğu bu mıntıkada **Şeyh Bedreddin**'in isim ve itibârı âdeta gölgelenmiş ve ikinci derecede bir ehemmiyet arzeder olmuştu.

Saruhan sancak beyi **Aleksandır**, **Börklüce Mustafa**'nın Karaburun'daki karargâhını basıp hareketin ileri gelenlerini sıkı bir soruşturmadan geçirdiyse de hepsi yapılan baskılara mukaavemet ederek niyetlerini gizlemiş ve sahip oldukları sapık fikirleri inkâr etmişlerdi. Fakat bu baskında **Şeyh Bedreddin**'in İznik'te göz hapsinde bulunduğu sırada yazdığı **"Vâridât"** isimli eserin bir nüshası ele geçirilmişti. Tedkîk olunarak **Şeyh Bedreddin** ve avânesinin kurmak istedikleri sapık düzenin mâhiyeti hakkında fikir sahibi olunması için bu eser Edirne'de bulunan **Çelebi Mehmed**'e gönderilmişti. **Çelebi Sultân Mehmed**'in nezdindeki ehl-i sünnet âlimleri bu kitabı okuyunca **Şeyh Bedreddin** ve avânesinin hiçbir tereddüde mahal kalmamak üzere sapık ve İslâm dışı fikirleri müdâfaa ettiğini anlamış ve bu zındıkların mutlaka tenkil edilmek, yani tepelenip dağıtılmak lüzûmunu pâdişâha arzetmişlerdi.

Pâdişâh **Sultân Çelebi Mehmed**, **Aleksandır Bey**'in tafsîlâtlı raporuna rağmen **Börklüce Mustafa**'nın isyan hazırlığından haberdâr olmakla beraber bu işin en yakın bir eyâlette mevcud olan mahallî askerlerce hallolabileceğini düşünmüş ve

Aleksandır Bey'e **Börklüce Mustafa**'nın tenkilini emretmişti. Halbuki **Börklüce Mustafa**'nın etrafına toplanan kalabalık sekiz-on bin kişiyi bulduğu cihetle bu işin Saruhan sancakbeyliği nezdindeki mahdûd askerle hallolunması imkânsızdı. Bu durum harekât başlar başlamaz çar-çabuk ortaya çıkmıştı. Zîrâ **Aleksandır Bey**, binlerce asker zâyiât vererek geri çekilmeye mecbur kalmıştı. Çünkü karşısında cephe tutmuş muntazam bir düşman yoktu. Her eve, her sokağa yerleşmiş mürîdân topluluğu eyâlet askerlerinin alışmadığı bir gerilla harbi yaparak **Aleksandır Bey**'e büyük ölçüde kayıplar verdirmişlerdi. O derecede ki, kendisi bile canını zar-zor kurtararak eyâletine çekilmek mecbûriyetinde kalmıştı.

Bu haber Edirne Sarayı'ndaki pâdişâha ulaşınca **Börklüce Mustafa**'ya karşı Saruhan sancak askerlerinin Manisa'dakilerle takviye edilmiş olarak harekâtı bir daha tekrarlamaları emredilmişti. Demek oluyordu ki, **Çelebi Mehmed**, hâlâ **Börklüce Mustafa**'nın kuvveti hakkında kâfî bir bilgi ve görüşe sahip olamamıştı. Zîrâ bu ikinci taarruz da muvaffakiyetsizlikle netîcelenmiş, her iki eyâlet askerlerinden binlercesi şehid olmuş ve bu arada **Aleksandır Bey** de şehid olmuştu. **Börklüce Mustafa**'nın kendisine ve müridlerine karşı vâkî olan bu iki askerî harekâtı böylece akamete uğratması onun itibârının müridleri nezdinde bir kat daha artmasına sebep olmuş ve artık onun yenilmezliği inancı gönüllerde sökülmez bir sûrette yerleşmişti. Sakız Adası hıristiyanları, Osmanlı ülkesindeki kargaşayı kendi dînî ve siyâsî emelleri için cana minnet bildiklerinden **Börklüce Mustafa**'yı İzmir üzerine yürümeye teşvik ediyorlardı. Zîrâ **Aleksandır Bey**'e karşı kazandığı bu iki zafer, aynı zamanda müridlerinin artmasına sebep olmuştu.

Diğer taraftan Edirne Sarayı'nda bu ikinci harekâttan da netîce alınamadığını gören pâdişâh, bu defa işin ciddiyetini kavramış ve **Börklüce Mustafa**'nın üzerine yürümeyi **Sadrazam Beyazıd Paşa**'ya emretmişti. Fazladan olarak Amasya'da sancakbeyi bulunan oğlu **Şehzâde Murad**'ın da **Beyazıd Paşa**'ya iltihâkını emretti. Bu sûretle **Sadrazam**'ın emrindeki asker yekûnu otuz-kırk bin kişiye ulaşmış oluyordu. **Sadrazam Beyazıd Paşa,** Urla havalisini ele geçirmiş ve şimdi de İzmir'e saldırmaya hazırlanan **Börklüce Mustafa**'nın Karaburun'daki karargâhından çıkmasına mahal vermeden O'nu muhâsara etmiş ve günlerce süren sokak çarpışmalarından sonra bu hâini ele geçirmeye muvaffak olmuştu. Yine evvelsi gibi sokak muhârebeleri yapan müridân topluluğu, Osmanlı ordusuna büyük zâyiât verdirmiş olmasına rağmen kendileri de kaahir ekseriyetle kılıçtan geçirilmişlerdi. Kurtulabilen az bir mürid topluluğu ise kaçarak bu sırada Manisa civârında aynı faaliyete devam eden **Şeyh Bedreddin**'in diğer müridi **Torlak** Kemâl'e iltihâk ettiler.

Bayezid Paşa, sokakları cesedden geçilmeyen Karaburun'da **Börklüce Mustafa** ve avânesini muhâkeme etmektense bugün **"Selçuk"** adıyla bilinen Ayasluğ'a çekildi. Orada bir dîvân-ı harb kurdu. **Börklüce Mustafa** ve yakın kadrosunu ağır işkenceler altında söyletmeye uğraştıysa da hiçbirinin ağzından bir cümlelik itiraf bile alamadı. O derecede ki, kendilerini kurduğu onlarca darağacında sallandırırken bile hiç telâş eseri göstermeyen müridler hep bir ağızdan:

"-**Dede Sultân**, imdat!.."

"-Kurtar bizi ey Gavsu'l-Aktâb!.." Yani, "Kutuplar kutbu şeyhimiz!" gibi cümleler ile âdeta sapık fikirlere olan bağlılıklarını son defa olarak ilân

ederek asıldılar.

Börklüce Mustafa en sona bırakılmıştı. Konuşturulmak, **Şeyh Bedreddin**'in tâlimâtları hakkında bilgi alınmak maksadıyla her türlü işkenceye tâbî tutulduğu hâlde ser verip sır vermedi. Sonunda îdâm olunarak bertarâf edildi. Bu sırada Manisa'nın köylerini dolaşarak benzer bir ihtilâlin hazırlığı içinde bulunan **Torlak Kemâl**, nisbeten dikkatlerden kaçmış bulunuyordu. **Sadrazam Beyazıd Paşa**'nın Balıkesir'e çekildiği sırada **Torlak Kemâl**'in Manisa sancak merkezine saldırdığı ve sancağın âsîlere teslim olmak üzere olduğu haberi geldi. Bunun üzerine istikbâlin **İkinci Murad**'ı olarak **Çelebi Mehmed**'den sonra Osmanlı tahtına oturacak olan Amasya sancakbeyi **Murad Bey**, **Sadrazam Beyazıd Paşa**'yla birlikte Manisa üzerine hareket etti.

Torlak Kemâl aslen bir yahudiydi. Acaba **Şeyh Bedreddin**'in İslâm dışı görüşlerine îmân etmiş olduğundan mı, yoksa cibillî husûsiyeti îcâbı olan İslâm düşmanlığından mı bilinemez her ne sebeble ise **Börklüce Mustafa**'nın fecî âkıbetine rağmen cür'et gösterip ondan birkaç ay sonra Manisa'ya saldırmak cesâretini göstermişti. Üstelik **Börklüce Mustafa**'nın hazin âkıbeti sebebiyle müridlerin sayısında azalma olmuştu. Bu sebeple **Torlak Kemâl** ancak üç-beş bin kişilik bir mürid topluluğu ile isyâna teşebbüs edebilmişti. Müridler kendisine **"Hû Kemâl"** diyorlardı. Bunun sebebi, sapık âyinlerinde ihtimâl yahudiliğini örtmek için ziyadesiyle **"hû"** çekmesiydi. Bazıları da O'nu **"Yahudi Kemâl"** adıyla anıyorlardı. O da aynen **Börklüce Mustafa** gibi şahsî nüfûz ve itibâr bakımından âdetâ **Şeyh Bedreddin**'i geçmişti. Onun etrafında toplananlar da kendisinin kutuplar kutbu olduğuna inanıyorlardı. Onun cemaati içinde de

yahudi ve hıristiyanlar ekseriyet teşkil etmekteydi.

Şehzâde Mûsâ'nın Edirne'deki hâkimiyeti hengâmında kazasker makamına oturmuş bulunan **Şeyh Bedreddin,** olur olmaz bazı kimselere tımar ve zeâmetler tevcîh etmiş ve bunlar **Mûsâ Çelebi**'nin bertarâfından sonra **Çelebi Mehmed**'ce iptal edilmişti. Böyle tımar ve zeâmetleri iptal edilmiş olan birtakım beyler de **Torlak Kemâl**'in etrafında toplanmıştı. Bunlar eski tımar ve zeâmetlere kavuşacakları ümîdini taşıyorlardı. Buna rağmen ihtimâl **Börklüce Mustafa**'nın âkıbeti dolayısıyla mürid sayısı azalmış ve **Hû Kemâl** daha az bir kuvvetle isyan edip şansını denemek mecbûriyetinde kalmıştı. Zîrâ **Börklüce Mustafa**'nın tenkîlinden sonra sıranın kendisine geleceğini biliyordu.

Sadrazam Beyazıd Paşa'yla **Şehzâde Murad**'ın kuvvetleri, **Torlak Kemâl**'i Manisa varoşlarında sıkıştırdı. Manisa eyâlet askerleri de merkezden hücûma geçince Osmanlı ordusu fazla zâyiât vermeden **Torlak Kemâl**'i yakalayıp îdâm etti. O ve arkadaşları da aynen refîki **Börklüce Mustafa** gibi bütün işkencelere mukavemet ederek hiçbir şey söylemeden büyük bir teslimiyetle ölümü kabullendiler.

Esâsen Karaburun'da yapılan baskın esnâsında ele geçen **"Vâridât"** isimli eser, **Şeyh Bedreddin** ve avânesinin İslâm dışı sapık fikirlerini itirâza mahâl bırakmayacak bir sûrette ortaya koymuş bulunduğundan şimdi sıra yılanın başını ezmeye gelmiş bulunuyordu. O da Rumeli'ye kaçarak Deliorman taraflarında karargâh kurmuş olan **Şeyh Bedreddin**'den başkası değildi.

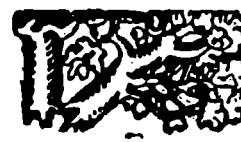

VI
DARAĞACINDA BİR KAVUKLU

Çelebi Mehmed, Şeyh Bedreddin'in Rumeli'deki faaliyetlerinden, halîfeleri **Börklüce Mustafa** ve **Torlak Kemâl**'in isyanlarından önce haberdârdı. Zîra **Şeyh**'in **Torlak Kemâl**'e gönderdiği bir mektup, onu götüren habercinin güzergâhta bir handa tabiî bir sûrette vefât etmesiyle ele geçmiş ve bu sûretle elebaşının, yani **Şeyh Bedreddin**'in kimliği ve isyânın plânlayıcısı olduğu sâbit olmuştu. Bu haberci böyle misâfir kaldığı handa vefât edince mahallî kadı, hâdiseye el koymuş ve ölünün üzerinden çıkan eşyalar tesbit edilirken **Şeyh Bedreddin**'in **Torlak Kemâl**'e yazdığı mektup da ele geçmiş bulunuyordu. Bununla beraber **Sultân,** evvela O'nun Anadolu'daki halîfelerini bertarâf etmeyi düşünmüş ve bu maksadla **Börklüce Mustafa**'nın Karaburun'da, **Torlak Kemâl**'in ise Manisa'da çıkardığı isyanlar, kanlı bir sûrette

bastırılmış elebaşılar îdâm olunmuştu.

Bu sırada **Şeyh Bedreddin**, Eflâk Voyvodası **Mirçe**'nin desteğini sağlayarak müthiş bir propaganda faaliyetine girişmiş bulunuyordu. Gittiği her yerde:

"-Şimden gerû pâdişâhlık bana verildi. Yeryüzünde İslâmlar'ın halîfesi ben olsam gerektir. Bunu nefsimden söylemiyorum. Bu bana Allah tarafından verilmiş bir vazîfedir. Sadece böyle bir vazîfe verilmekle kalınmamış, bunu âleme ilân etmem de emredilmiştir. Bu sebeple bunları kendi nefsimin hevâ ve hevesi sebebiyle söylemiyorum. Her kime sancak, subaşılık, tımar ve zeâmet lâzımsa bana gelsin. Bir uçtan Anadolu'daki halîfelerim **Torlak Kemâl** ve **Börklüce Mustafa** kıyâm edecek, biz de Rumeli'den hareket ederek pâyitahtı ele geçireceğiz. Bizi idâre edenler zâlimdirler. Zulmederek şeriat hâricine çıkmışlardır. Onlara isyan, bize vâcip olmuştur. ilh..." diye vaazlar veriyordu.

O, bu minvâl üzere vaaz edip mürid toplarken Anadolu'da isyana teşvik ettiği iki elebaşı müridinin de arka arkaya mağlûbiyet haberi gelmekle mâneviyâtı bir hayli sarsıldı. Yalnız kendisinin değil, etrafına topladığı avânenin de büyük bir ruhî sarsıntı ile kısmen dağıldığı görüldü.

Sultân Çelebi Mehmed'in Rumeli'ye geçtiği haberi duyulunca **Şeyh Bedreddin**'in etrafındaki gürûhta panik daha da çoğaldı. İlk çözülen Eflâk Voyvodası **Mirçe** oldu. **Şeyh Bedreddin**'e Osmanlı askerleriyle karşı karşıya geleceği günde bütün kuvvetiyle destek vereceğini vaad etmiş ve şimdilik emrine O'nu koruma mâhiyetinde bir tabur asker göndermişti. **Çelebi Mehmed**'in kendisini tepeleyeceğinden korktuğu için bu bir tabur askeri geri çekti ve **Şeyh Bedreddin**'e yardım

edemeyeceğini üzülerek bildirmek mecburiyetinde kaldı. Aslında **Mirçe**, Osmanlı hâkimiyetinden kurtulmak için **Şeyh Bedreddin**'in isyânından büyük bir ümide kapılmıştı. Fakat **Çelebi Mehmed**'in **Timur** belâsı dolayısıyla hâsıl olan bilcümle sıkıntıları birer birer bertarâf ederek yıldızının her gün biraz daha parladığını görünce karar değiştirmek mecbûriyetinde kalmıştı.

Torlak Kemâl ve **Börklüce Mustafa**'nın fecî âkıbetleri sebebiyle **Şeyh Bedreddin**'in müridleri dehşetli bir paniğe sürüklenmiş ve pek çoğu sağa-sola dağılmış olmasına rağmen **Şeyh**'in etrafında yine de onbinden ziyâde insan mevcuddu. Hattâ şâyân-ı hayrettir ki, bunlar arasında **Şeyh**'in sapık fikirlerinden habersiz O'nu eski hüviyetiyle büyük bir fakîh, yani İslâm hukukçusu sanan bir kısım medrese talebeleri dahî vardı. Tabiatiyle bu gürûhun ekseriyetini Rumeli'de çokça mevcud olan rumlar, yahudiler ve bektâşî-alevîler teşkil ediyordu. **Şeyh Bedreddin**'in **Mûsâ Çelebi** nezdinde kazaskerlik ettiği hengâmda makam ve mansıba garkettiği birtakım tufeylîler ve onların kandırıp Şeyh'e "âzâd kabul etmez birer köle hâlinde" mürid yaptığı çulsuz takımından da pek çok insan vardı.

Çelebi Mehmed, Şeyh Bedreddin üzerine yine **Sadrazam Beyazıd Paşa**'yı gönderdi. Kendisine yola çıkarken:

"-Sakın haa, Şeyh'i ölü ele geçirmek hevesine kapılmayasın!... Güzelce yakalayıp mütetayyiben (hürmette kusur etmeyerek) bana getiresin." tâlimâtını verdi.

Beyazıd Paşa, Şeyh Bedreddin'in etrafındaki askerî eğitim görmemiş olan müridân topluluğunu dağıtıp bertarâf etmekte güçlük çekmedi. Fakat **Şeyh**'i bir türlü ele geçiremiyordu. O,

bilinmez bir yere saklanmıştı.

Bu sûretle her tarafı araştırırken **Şeyh**'in müridlerinden biri kendisine af garantisi verildiği takdirde bir ifşaatta bulunmak üzere **Beyazıd Paşa**'ya müracaat etti. İstenilen garanti verilince **Şeyh**'in dağlık bir mıntıkada birkaç yakın müridiyle bir mağarada saklandığını haber verdi.

Bunun üzerine **Beyazıd Paşa**, **Şeyh**'i yakalarken bir vuruşma olup da O'nun ölmesinden korktuğu için bir hîle düşündü. Askerlerinden üç-beş kişiyi köylü kıyâfetine büründürerek ifşaatçı müridle birlikte kendisine iltihâk etme kararını aldıklarını beyân etmek üzere **Şeyh**'in saklandığı mağaraya gönderdi. **Şeyh** ve adamları tabiatıyla bunlara mukaavemet etmediklerinden kolayca yakalanıp karargâha getirildiler. **Beyazıd Paşa** kendisine verilen emir gereğince **Şeyh Bedreddin**'e itibârlı bir misâfir muâmelesi yaptı. Sonra O'nu alıp Serez'e getirdi. Zîrâ **Çelebi Mehmed** o sırada Serez'de bulunuyordu.

Şeyh Bedreddin geçirdiği gâilenin yorgunluğu ve âkıbetinin dehşeti dolayısıyla yorgun ve bitkin görünüyordu. Bu durumda muhâkeme edilmesi âdetâ imkânsızdı. Serez'de bir eve hapsedilerek iyileşmesi beklenildi. Saray tabibleri gönderilerek tedâvîsine ihtimâm gösterildi.

Üç-dört gün sonra tabiblerin, **Şeyh Bedreddin**'in sıhhatine kavuştuğunu, muhâkeme edilmeye müsâid bulunduğunu bildirmesi üzerine **Çelebi Mehmed**, Dîvân-ı Hümâyûn'un toplanmasını emretti. Zîrâ Osmanlı idâresinde pâdişâhın başkanlık ettiği Dîvân-ı Hümâyûn, en yüksek bir adlî mercî idi.

1415 senesinin Ocak ayı ortalarıydı. Rumeli'de şiddetli bir kış hüküm sürmekteydi. Dîvân-ı Hümâyûn'un toplandığı salonun camları, esen şiddetli

fırtına ile âdetâ zangırdıyordu.

Dîvân-ı Hümâyûn, pâdişâhın riyâsetinde devletin üst kademesindeki me'murların huzûrıyla yapılır ve burada devlet için en ehemmiyetli meseleler görüşülürdü. İsyan da böyle Dîvân-ı Hümâyûn'da görüşülen devletin ehemmiyetli işlerinden biriydi. Gerçi isyancıların tenkil (tepeleme) esnasında öldürülmeleri ef'âl-i âdiyedendi. Fakat bazen de isyancılar diri diri ele geçirilerek Dîvân-ı Hümâyûn'da muhâkeme edildikten sonra haklarında gerekli karar verilir ve derhal infâz edilirdi. Çünkü en yüksek bir muhâkeme makamı olması îtibâriyle orada alınan kararların temyîzi yoktu. Sadece pâdişâh, dilerse suçluyu affedebilirdi. Yirmisekizinci yeniçeri ortasının çorbacıbaşısı **"Asesbaşı"** lâkabıyla anılır ve verilecek kararı infâz için Dîvan'da bir kısım mâiyetiyle birlikte dâima hazır bulunurdu. Asesbaşı, bir nev'i emniyet umûm müdürü demekti.

Dîvan'da riyâset makamı olarak pâdişâhın tahtı mûtenâ bir yere konulur ve diğer vazîfelilerin oturacakları yerler makamlarına göre îtinâ ile tanzim edilirdi.

Bizim pâdişâhlarımız taç giymezler ve tahtta oturmazlardı. Onlar için pâdişâhlık alâmeti, kılıç kuşanmaktı. Tahtta ancak fevkalâde zamanlarda otururlardı. Bunlar **"culûs"**, yani tahta geçme esnasındaki biâd merâsimi, **"muâyede"** denilen bayramlaşmalar ve bir de Dîvân-ı Hümâyûn'un böyle toplantıları gibi istisnâlardı. Sâir zamanda pâdişâh sedirde paşalarıyla birlikte âdetâ diz dize otururdu.

Dîvân-ı Hümâyûn toplantıları sarayda veya sefer esnasında **"Otâğ-ı Hümâyûn"** denilen pâdişâhın büyük çadırında yapılırdı. Toplantı sabah namazından hemen sonra başlar ve müzâkereden önce güzel sesli bir hâfız Fetih Sûresi'ni kıraat eder,

bunu müteâkıb devrin kazasker veya şeyhülislâmı Dîvân mesâîsinin hayırlara vesîle olması istikaametindeki kısa duâsıyla başlardı.

Şeyh Bedreddin için Serez'deki bu Dîvân-ı Hümâyûn da aynı usûllere riâyet olunarak toplanmıştı. Bu şehirde devlet işleri için kullanılan saray yavrusu bir binanın geniş salonunda baş köşeye taht kurulmuştu. Vezîriâzam ve Beylerbeyi olan **Beyazıd Paşa** tahtın sağ tarafında, ikinci vezîr **Çandarlı İbrahim Paşa** ile vezîr **Hacı İvaz Paşa** da O'nun sağında sıralanmışlardı. Onların biraz ilerisinde nişâncı denilen yüksek devlet me'muru yer almış, onun arkasında ise diğer devlet me'murları rütbelerine göre sıralanmışlardı. Tahtın diğer tarafında ise iddia makamını işgal eden tezkireci ve verilecek kararı infâzla mükellef bulunan asesbaşı ve mâiyeti, yine rütbelerine göre ve sessizce yerlerini almış bulunuyorlardı. Artık gündemdeki meselenin görüşülmesine, yani **Şeyh Bedreddin**'in muhâkemesine başlanabilirdi. Birden kapı önünde duran sekbanbaşının gür sesiyle ve mutantan kelimelerle pâdişâh-ı dîn-penâh hazretlerini selâmladığı duyuldu. Bütün vazîfeliler ve Dîvân'da bulunan herkes ayağa kalkmış, başlarını önlerine eğerek sâkin bir itaat ve teslimiyet edâsıyla pâdişâhı selâmlamışlardı.

Sultân'ın, vakûr ve ihtişâmlı bir edâ ile tahta doğru yürüyüp herkesi selâmlayarak makamına oturduğu görüldü. Son derecede ince, uzun yapılı, buğday tenli ve güzel sîmalı bir kimseydi. Siyah ve gür bir sakalı vardı. Kendinden emin ve kararlı görünüyordu.

Pâdişâhın tahta oturmasından sonra yüksek devlet memurları da O'nun bir el işâretiyle yerlerine oturdular. Diğer vazîfeliler ayakta, el-pençe

duruyorlardı. Pâdişâh, Sadrâzam'a dönerek Dîvân çalışmasını başlatmasını emretti. Sadrâzamın bu iş için hazır bekleyen bir hâfıza işâret etmesiyle Sûre-i Fetih okundu. Müteâkıben Kazasker, mesâîlerinin hayırlara vesîle olması için mûtâd duâyı yaptı. Artık **Şeyh Bedreddin**'in muhâkemesine başlanabilirdi. Bunun için maznûnun Dîvân-ı Hümâyûn'a getirilmesi gerekiyordu. Pâdişâhın işâret etmesi üzerine çavuşbaşı elindeki âsâyı kuvvetlice üç kere yere vurduktan sonra asesbaşının erlerine dönerek:

"-Maznûnu getiriniz!.." emrini verdi.

Az sonra iki askerin kollarına girmiş olduğu hâlde **Şeyh Bedreddin**'i Dîvân-ı Hümâyûn'a getirdiği görüldü.

Şeyh Bedreddin yorgun ve heyecanlı görünüyordu. Yüzü sararmıştı. Hâlinden tedirginliği anlaşılıyordu. Buna rağmen metânetini korumaya çalışıyor ve şöhretine yakışır bir tavırda görünmek için gayret sarfediyordu. Askerler kollarından çıkmış ve O serbest kalmıştı. Pâdişâh, biraz öne doğru ilerlemesini işâret edince titrek ve ürkek bir şekilde birkaç adım atarak tahta yaklaştı. Bu sırada pâdişâh ile göz göze gelmişti. **Çelebi Mehmed**, mûnîs ve mülâyim bir sesle:

"-Şeyh Efendi, neden benzin sararmış? Yoksa hummâya mı tutuldun? Bir suçun yoksa korkma! Ama gerçek bizim bildiğimiz gibi tezâhür ederse seni gazâbımdan kimse koruyamaz. Bu devlet, ceddim **Osman Gâzi** hazretlerinin kurduğu bir devlet değildir. Medîne-i Tâhire'de **Peygamber Efendimiz**'in kurduğu devletin devâmıdır. Bu itibârla **Devlet-i Aliyye-i Muhammediye**'dir. O'na ihânetin cezâsınının ne olması lâzım geldiğini sen bir hoca olarak herkesten iyi bilirsin!" dedi.

Şeyh Bedreddin kendini toparlayarak:

"-Ben şeriata aykırı bir iş yapmadım. Hepimizin metbuu (tâbî olduğu kanun) şer'i şerîf olduğuna göre hiçbir endîşem yoktur."

Karşılığını verince **Sultân**:

"-Neden ulu'l-emre karşı geldin? Aykırı iş ettin ve bîgünah bunca müslümanın kanının heder edilmesine sebep oldun?!" dedi.

Bedreddin:

"-Ya sen niçin Allah'a ve O'nun kanunlarına muhâlefet ile zâlimlerden oldun!" deyince Sultân sordu:

"-Ben ne zaman Allah'ın kanunlarına aykırı iş edip zâlim oldum?"

Bedreddin cevap verdi:

"-Hacca gitmek için senden bir çok kereler izin istedim. Orada kalmayı arzulardım. Bunun için kaç kere dilekte bulundum. Dünya'da yol kesmeye cevaz var mıdır? Sen benim yolumu kestin! Ben şeriatla muhâkeme edilmeye râzıyım. Bir soracağın varsa sor!.. Cevabımın şer'î olup olmadığına hocaların karar versinler. Lâkin dikkat etsinler. Ben öyle kır mollası falan değilim. Şeriatı en az onlar kadar bilen birisiyim. Ben müctehidim. İctihadlarımdan dolayı kınanmam câiz değildir..."

Şeyh Bedreddin'e, pâdişâhın yumuşak bir edâ ile hitâb etmesi güven vermişti. Cesâreti arttı. Daha belki başka şeyler de söyleyecekti, fakat pâdişâh O'nun hak ettiği cevabı vermekte gecikmedi:

"-Ben..." dedi, "Sana hac için müsaade etsem senin ne yapacağını biliyordum. Gerçek şu ki bu müsaadeyi almak için ısrarın üzerine nihâyet istediğin müsaadeyi verdim. Ama sen ne yaptın? Askerlerimi öldürerek kaçtın! Devletin düşmanlarıyla teşrik-i mesâî ettin. Vaktiyle mel'ûn **Timur**'un iğfâline kapılarak Anadolu'da fesad çıkarttığın

yetmiyormuş gibi bir de gittin Rumeli'de fırsat kollayan Eflâk Voyvodası **Mirçe** ile ittifâk eyledin. Şeriata aykırı bir işin yoksa korkma!.. Emin ol ki, şeriat muvâcehesinde muhâkeme olunacaksın!.."

Sonra araya yarım dakikalık bir sükût girdi. **Bedreddin** ihtimâl pâdişâhın bu haklı itirâzına karşı söyleyebilecek bir söz bulamadı. Pâdişâh bir nevî iddia makamını teşkil eden tezkireciye işâretle vazîfeye başlamasını bildirdi.

Tezkireci, Dîvân-ı Hümâyûn'un yazışmalarını idâre eder yüksek rütbeli bir memurdu. Bu gibi da'vâlarda da bir nevî müdde-i umûmî (savcı) vazîfesini îfâ eder ve muhâkeme edilecek meseleyi hülâsâ ettikten sonra maznûn hakkında istenilecek cezâyı bildirirdi. Ancak **Şeyh Bedreddin**'in yaşlılığı ve hastalıktan yeni kalkmış bulunduğu gözönüne alınarak oturmasına müsâade edildi. Kendisini ve başmüridlerini tepelemiş bulunan **Sadrazam Beyazıd Paşa**, mûnîs ve mültefit bir edâ ile:

"-Şeyhefendi hazretleri!.. Şuraya oturarak dinleyebilirsiniz." dedi.

Böyle kendisine "Şeyhefendi hazretleri!" diye hitâb edilmesi, **Çelebi Sultân Mehmed**'le bu kısa müzâkere ve münâkaşadan mağlûb çıkan **Bedreddin**'in hâlet-i rûhiyesini teskîne kifâyet etmişti. Kendinden emin bir sûretle gösterilen yere oturarak tezkirecinin okumaya başladığı iddiânâmeyi sâkin ve vakûr bir şekilde dinlemeye başladı.

Tezkireci, **Şeyh Bedreddin**'in ilmî hayâtını ikiye ayırarak çok güzel hülâsâ etti. O'nun başlangıçta çok iyi yetişmiş bir fakîh iken sonradan Mısır'da tanıştığı bir meczûb vâsıtasıyla İslâm dışı bâtınî fikirlere bulaştığını güzelce anlattı. Devletin istihbârâtının O'nun bütün faaliyetlerinden haberdâr olduğu tezkirecinin iddianâmesinden anlaşılıyordu.

vaktiyle fıkha dâir yazdığı kitapların medrese talebeleri ve hattâ ulemâca elden ele dolaşıp başüstünde tutulduğunu, en son olarak kaleme aldığı **"Vâridât"** isimli tasavvufî eserinde ise bâtıl, ifsâd edici ve İslâm'la bağdaşmayacak fikirler serdettiğini, O'nun zikri geçen eserinden yer yer cümleler ve paragraflar naklederek îzâh etti. Bunlara göre **Şeyh Bedreddin**, insanlar arasında bütün mülklerin eşit taksim edilmesini istemeye kadar varan İslâm dışı görüşleri, O'nun **Börklüce Mustafa** karargâhında ele geçen **"Vâridât"** isimli eserinden nakiller yaparak ortaya koydu. Tezkirecinin iddialarına nazaran **Şeyh Bedreddin** bu eserinde temel islâmî ve itikâdî esaslardan bir çoğunu reddediliyordu. Meselâ O'na göre beden için bekaa yoktu. Bir kere toprakta dağıldıktan sonra onun cüzlerinin bir araya gelerek tekrar cismen mahşer yerine gelmesi mevzubahis bile değildi. Cennetle cehennem de **Bedreddin**'e göre bu Dünya'daki iyi ve kötü hareketlerin beden ve ruhta husûle getirdiği hazlar ve elemlerden ibâretti. O, şeytanın ve meleklerin varlığını da inkâr ediyordu. O'na göre şeytan, insanları kötülüğe sürükleyen ve damarlarda dolaşan şehvânî kuvvetlerden ibâretti. Melekse her insanda mevcud olan iyilik temâyüllerinden başka bir şey değildi. Müslümanlık, hıristiyanlık ve mûsevîlik arasındaki farkların ortadan kaldırılmasını arzu eden ve insanlığın kemâlini bunda gören **Şeyh Bedreddin**, hayat ve Kâinât'ı îzâh tarzı itibâriyle de tasavvuftaki **"vahdet-i vücûd"** telakkîsiyle asla bağdaşmayan görüşler serdetmiş bulunuyordu. **Bedreddin**'e göre mâsivâllâh tâbir olunan bütün varlıklar Allah'tan bir cüz'dür. O'nun zât gerçeğinin bir tezâhürüdür.

Bu görüş daha sonra **"panteizm"** adını alacak olan ve âdetâ âlemimizde sonsuz ilâh kabul eden

sapık bir telâkkîdir.

Kısacası **Bedreddin**, şer'î tâbiriyle söylemek gerekirse, tezkirecinin ifâdelerine nazaran tam bir ibâhâcıdır. İbâhâ, Allah'ın haram kıldığı şeyleri mübah saymaktan başka bir şey değildir. Onun için müridlerinin şarap içmelerine ve saz çalıp eğlenmelerine müsaade etmiştir.

Tezkireci iddiânâmesinin ikinci ve siyâsî olan kısmına geçmeden önce bir ân durakladı ve **Şeyh Bedreddin**'i bütün bu iddiâlar karşısında uzun uzun süzerek âdetâ bir cevap vermeye davet etmişti. **Şeyh Bedreddin** kısaca tezkirecinin sözlerini şu cümlelerle cevapladı:

"-Bu saydıklarının her biri bir ictihad meselesidir. Siz bana meleğin, şeytanın, cennet veya cehennemin mâhiyeti hakkında Kur'ânî bir beyân gösteremezsiniz. Cehennemin ateşle, cennetin bağlar-bahçelerle tavsîfi sırf gerçekleri beşer idrâkine yaklaştırmak için birer temsildir. Onların hakîkati asla değildir. Mükellefiyetimiz cennet ve cehennemin, aynı zamanda melek ile şeytanın mevcûdiyetini kabûle münhasırdır. Onların mâhiyetleri hakkında ictihadla herkes bir başka türlü düşünebilir." dedi ve **"ibâhâcılık"** ithâmını da müridlerin kendisinden habersiz olarak kendi aralarında ve kendisine isnâd ederek yaymış bulunduklarını ve bundan haberi olmadığını söylemekle yetindi.

Tezkireci:

" Ya mülklerin herkes arasındaki eşit olarak taksimine ne buyurursunuz?" diye sorunca ona da:

"-Esâsen mülk Allah'a âiddir. Kullara âid olan ondan istifâde hakkıdır. Bu da niye eşit olmasın ki!..." karşılığını verdi. Bu minvâl üzere hâzirûndan başkalarının ve bilhassa **Heratlı Mevlânâ Haydar**'ın sorduğu suâllere de kendince mantıkî cevaplar

vermeye çalıştıysa da, Kur'ân hâfızı ve büyük bir âlim olan bu zât onun her iddiasına karşı gürül gürül âyet ve hadisler okuyarak yaptığı itirâzlar karşısında **Şeyh Bedreddin** bazen kekeleyerek cılız birkaç cümle söylemek bazen de sükût etmek yolunu ihtiyâr ettiği görüldü.

Tezkireci müteâkıben O'nun siyâsî faaliyetlerini, tâ gidip Tebriz'de mel'ûn **Timur**'la müzâkerelerde bulunup ondan aldığı tâlimâtlarla hareket etmesinden başlayarak kendisinin ve müridlerinin fiilî baş kaldırmasına kadar teker teker sayıp döktü. **Şeyh Bedreddin,** bunların hiçbirisini inkâr edemedi. Sadece **Börklüce Mustafa** ile **Torlak Kemâl**'in kendisinin başmüridlerinden olmalarına rağmen izinsiz kıyâm ettiklerini söylemekle yetindi. Halbuki evvelce zikredildiği üzere **Torlak Kemâl**'e gönderdiği bir mektup, habercinin güzergâhta bir handa ânî vefâtı üzerine ele geçmiş ve kendisinin bu isyânı emretmiş bulunduğu anlaşılmıştı. Tezkireci **Şeyh Bedreddin**'in bu yalanına karşı o mektubu çıkarıp okumaya başladı. Bunda kendisinin o isyânı emrettiği sarâhaten anlaşılıyordu.

Bedreddin, okunan bu vesîka karşısında kekelemeye başladı ve bunu biri benim nâmıma yazıp imzalamıştır, yalanını savurduysa da mektubun yazısı elde bulunan ve **"Vâridât"** isimli eserin kendi el yazısı olan nüshayla âlimlerce mukaayese edilmekle **Şeyh**'in yalan söylediği âyan-beyân ortaya çıkmış oldu.

Tezkirecinin hacca gitmek bahânesiyle yola çıkmışken muhâfazasına verilmiş askerleri uyurken katlettirmesi, sonra Sinop'tan bir gemiye binerek Rumeli'ye geçmesi, devletin fırsat kollayan bir düşmanı olan Eflak Voyvodası **Mirçe** ile ittifâk etmesi hususundaki iddiasına da şu inandırıcı olmayan

cevabı verdi:

"-Rumeli'ye pâdişâh hazretleri ile görüşebilmek için geçmiştim. Ona yazdığım son eser olan **"Nûru'l-Kulûb"** isimli eserimi takdim etmek istiyordum."

O zaman tezkireci sordu:

"-Peki öyleyse, mâdem isyan maksadı gütmüyor idiysen, yahudi **Torlak Kemâl**'e ne hak ve salâhiyet ile **"Paşalık"** tevcîhinde bulundun!.. İşte şimdi kendini pâdişâhlık makamında bir kimse zannederek **Torlak Kemâl**'i **"paşa"** îlân eden ve müridlerinin elinde yakalanan mektubun!.." dedikten sonra elindeki vesîkayı okudu. Sonra gözlerini **Şeyh Bedreddin**'e dikerek cevap bekledi.

Bedreddin bir şey söyleyemiyordu. Tezkireci bir hayli bekledikten sonra:

"-Pekâla!.. Anlaşıldı, anlaşıldı!.." diyerek iddiânâmesini okumaya devam etti.

Gerek **Torlak Kemâl**'e gönderdiği mektup, gerekse **Mirçe** ile yaptığı anlaşmayı inkâr eden **Bedreddin** soruşturmayı yürüten **Heratlı Mevlânâ Haydar**'ın ısrarlı suâlleri ve ortaya koyduğu delilleri çürütememesi üzerine **Şeyh Bedreddin** nihâyet isyan hâdisesindeki rolünü kabullenmek mecbûriyetinde kaldı.

Bunun üzerine kaynakların anlattığına nazaran, bilmecbûriye bu işleri yaptığını beyândan sonra kendisi hakkında şer-i şerîf hükmünün icrâsına râzı olduğunu şöyle beyân etti:

"-Kavlen ve fiilen itaatten hârice çıktığımı itirâf ile *"kılıç günahları temizler"* hükmünce şimdi siyâset-i ilâhiyye kılıcına başımı râm ettiğimi ve bu hususta verilen hükmün infâz ve icrâsı için başımı ayak ittihâz ederek ayak üste dîvân durmuşum." dedi. Bu beyândan sonra başını öne eğdi.

Mevlânâ Haydar, O'nun gerek tasavvuf

perdesi altında serdettiği bâtınî fikirler sebebiyle mürted bir kimse olduğunu ve gerekse icrâ ettiği siyâsî faaliyetler sebebiyle meşrû bir idâre karşısında âsî ve bâğî olduğunu kendisine kabul ettirdikten sonra sordu:

"-Siz, İslâm şeriatını ve fıkhına mükemmel bir sûrette vâkıf bir âlimsiniz. Söyleyiniz bakalım, şeriatta mürtedin hükmü nedir?"

Şeyh Bedreddin bitkin ve kısık bir sesle:

"-Îdâm!" diyebildi.

Lâkin hemen arkasından ilâve etti:

"-Evet, şeriatta mürtedin hükmü îdâmdır. Ancak benim görüşlerim ictihaddır. İctihadda hatâ edilse bile bir sevâb verildiğine göre, görüşlerim kabul edilmese bile bununla dinden çıktığım iddia olunamaz!"

Heratlı Mevlânâ Haydar:

"-Biz o görüşte değiliz. Müctehidim diye keyfince ictihadda bulunamazsın. Harama helâl dediğin taraftarlarının sarîh beyânlarıyla sâbit ve devlet istihbârâtıyla tesbit edilmiştir. Mecbûr olarak isyâna karıştığını itirâf ettin. Şimdi söyle bakalım bâğînin, yani meşrû idâreye baş kaldırmış olanın cezâsı nedir?"

Bedreddin, uzun bir sükûttan ve **Mevlânâ Haydar**'ın ısrarlı soruşlarından sonra kısık bir sesle

"Îdâm!" diyebildi.

Bunun üzerine başmüzâkereci **Mevlânâ Haydar**:

"-Kanı helâl, malı haramdır!" diyerek hükmü bildirdi.

Bu fetvâ üzerine pâdişâh, müzâkere ve münâkaşaları dinlemiş olan diğer dîvân mensûblarına fikirlerini sordu. Onlar da sapık fikirleri ictihad sayılsa bile isyandaki rolünü itirâf ettiği cihetle **Mevlânâ**

Haydar'ın fetvâsını yerinde bulduklarını beyân ettiler.

Pâdişâhın müzâkere bittiğini ifade eden el işâreti üzerine çavuşbaşı elindeki âsâyı başlangıçta olduğu gibi üç defa şiddetle yere vurarak:

"-Toplantı bitmiştir!" diye nidâ etti.

Bunun üzerine asesbaşının mâhiyetindeki yeniçerilerle bostancılar mahkûmu dîvân salonundan infâz yerine götürmek için sessiz ve kararlı adımlarla O'na yaklaştılar.

Dîvân kararına rağmen bir suçluyu afvetmek salâhiyeti sadece Pâdişâha âid bir haktı. **Çelebi Mehmed, Şeyh Bedreddin** salondan götürülürken **Beyazıd Paşa**'ya dönerek:

"-Bu adamı afva lâyık görüyor musun?" diye sordu. **Beyazıd Paşa**:

"-Bu hak, Efendimiz'e âiddir. Bendenize suâl buyuruyorsanız derim ki, asla!.. Şeyhliğini şâhlığa tebdîl etmek için gerek kendisinin Rumeli'deki isyânında ve gerekse müridlerinin Karaburun ve Manisa'da isyanlarındaki ölen binlerce mâsumun felâket sebebinin bu mel'ûndan başkası olmadığı, huzûr-ı âlinizde sâbit olmuş bulunmaktadır. Böyle mel'ûnlara afv-ı şahâne, başka mel'ûnlara cesaret vermekten başka netîce hâsıl etmez!."

Pâdişâh:

"-Haklısın Paşa Hazretleri!.." karşılığını verdiği sırada **Şeyh Bedreddin**, salondan dışarıya çıkarılmış bulunuyordu.

Çavuşbaşı artık suçu sâbit olmasına rağmen mahkûma eziyet etmemelerini tenbih etmiş bulunduğundan **Şeyh Bedreddin** hemen kapı önünde bir ata bindirilerek daha önce hastalığının iyileşmesi için bekletilmiş olduğu eve getirildi. Çünkü bu sırada öğlen vaktiydi. Bu saatte infâz yapılamazdı.

Bu örfen yasaktı. Ertesi gün asılmak üzere bu evde muhâfaza altında tutuldu. Sabaha karşı Serez çarşısında hazır edilmiş olan darağacının altına götürüldü. Son arzusu soruldu. İki rekât namaz kılıp Allah'a niyâzda bulunmasına müsaade edildi. Sağdan soldan toplanıp gelen meraklılar gece yarısından beri olup bitecekleri müşâhede etmek için civârda bekleşiyorlardı. Asesbaşının adamları, kalabalığı darağacına yaklaştırmadılar.

Sabah ezanı okunurken Serez çarşısındaki bu darağacında, başındaki kocaman kavukla boynunda îdâm yaftası bir sarıklı ihtilâlci sallanıyordu. Şeyhlikten şâhlığa sıçramayı murâd ederken kendisini bahtının tahtı olan darağacında bulmuştu.

SON

OSMANLI TARİHİ ROMANLARI - SERİSİ

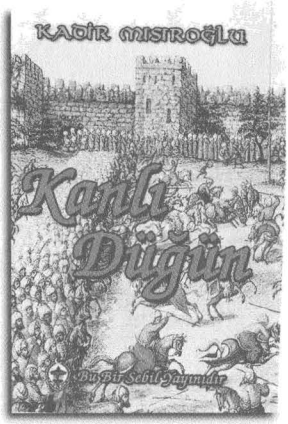

-1-

KANLI DÜĞÜN
(Tarihi Roman)

Bir zaman çerçevesinde Osmanlı Devleti'nin kurtuluş yıllarını yaşatan, soluk soluğa okunacak bir eser -Bir hapishâne mahsûlü- (Eskişehir askerî cezaevinde yazılmıştır.)

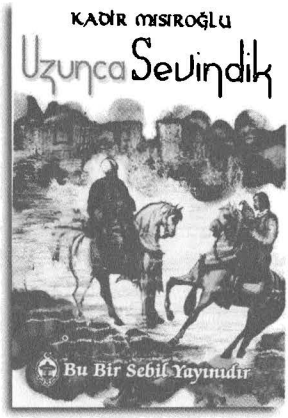

-2-

UZUNCA SEVİNDİK
(Tarihi Roman)

Bizi biz yapan yüce dinimiz, sağlam ahlâkımız ve ananelerimiz tarihî bir hava içerisinde okuyacağınız -Bir hapishâne mahsûlü eser- (Eskişehir askerî cezaevinde yazılmıştır.)

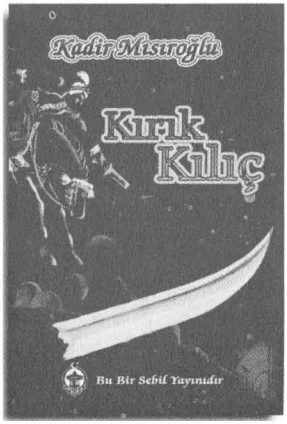

-3-

KIRIK KILIÇ
(Tarihi Roman)

Yıldırım Beyazıt devrini, anlatan tarihî roman. -Bir hapishane mahshulü bir diğer eser- (Eskişehir askerî cezaevinde yazılmıştır.)

OSMANLI TARİHİ ROMANLARI - SERİSİ

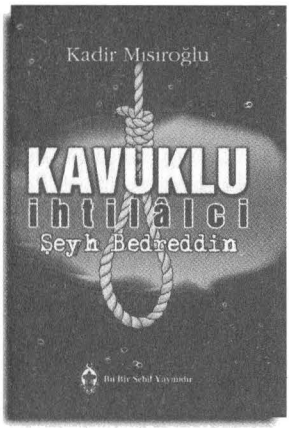

-4-

KAVUKLU İHTİLALCİ

Daha Önce **"Kanlı Düğün"**, **"Uzunca Sevindik"** ve **"Kırık Kılıç"** isimli romanlarla Osmanlı tarihini kronolojik bir tertib ile **Yıldırım Beyazıd Devri** nihayetine kadar nakletmiştik. Elinizde tuttuğunuz **"Kavuklu İhtilâlci Şeyh Bedreddin"** isimli bu eserle de fetret devri vukuatına ışık tutulmuş bulunulmaktadır.

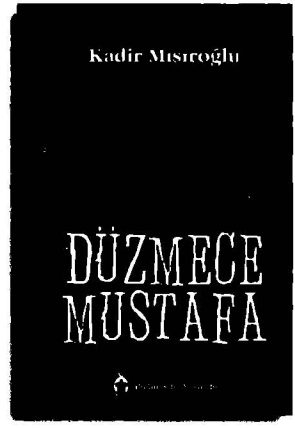

-5-

DÜZMECE MUSTAFA

"Düzmece Mustafa" ile de **"Fetret Devri"** vukuatı tamamlanmış olmaktadır. Bundan sonra bu seriye devam edilecektir. İnşaallah bütün bir Osmanlı Tarihi romanlaştırılarak imanlı ve tarih sever gençlerimizin istifadesine sunulacaktır.

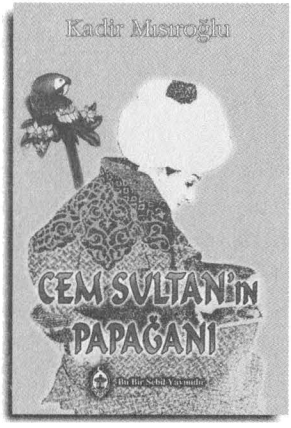

-6-

CEM SULTAN'IN PAPAĞANI

Fâtih'in bedbaht oğlu **Cem Sultan**'ın hazin mâcerâsı dolayisiyle **Sultan II. Bâyezid** devrinin gerçekleriyle birlikte "evlâd kardeş katli" kaidesinin isâbetine vukuf sağlayacak bu sürükleyici romanı yayınlamaktan şeref ve bahtiyarlık duymaktayız.

OSMANLI TARİHİ ROMANLARI - SERİSİ

-7-

ZAĞNOS PAŞA

Tarihî romanlar serîmizin altıncı eseri olan "Zağanos Paşa" ile Osmanlı tarihinin II. Murad devrinin sonlarıyla Fatih Sultan Mehmed Han devrinin tamamına ışık tutulmaktadır. Bu seriye devam edilecek ve bundan sonra takdim edilecek olan "Cem Sultan" isimli eser ile de Sultan Bayezıd-ı Velî devrinin vak'alarının kavranmasına çalışılacaktır.

-8-

VELİ BEYAZİT'İN BEDDUASI

Türk ve İslâm Tarihi'nin en büyük şahsiyetlerinden biri olan birinci **Sultan Selim**'in sekiz senelik kısacık saltanat süresine sığdırdığı muazzam zaferlerin sürükleyici bir roman uslübuyla ibret dolu hikâyesi...

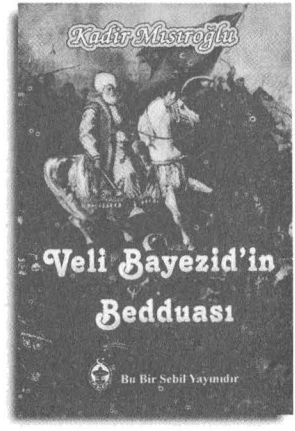

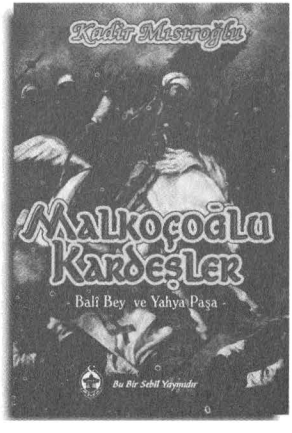

-9-

MALKOÇOĞLU KARDEŞLER

Rumeli fütûhâtında öncülük eden serdengeçti akıncıların cihâd gayretiyle gerçekleştirdikleri müteselsil kahramanlıklarının hikâyesi...

OSMANLI TARİHİ ROMANLARI - SERİSİ

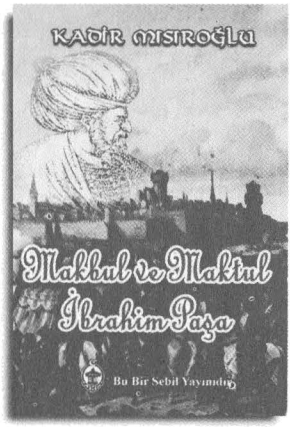

-10-

MAKBUL VE MAKTÜL İBRAHİM PAŞA

Önce Makbul sonra Maktul vezîr-î âzam İbrahim Paşa'nın Kanuni Sultan Süleyman devrindeki 13 yıllık sadrazamlık devresine âid tarihî vak'aların ışığında bir dönme sadrazam ibret dolu hayatı...

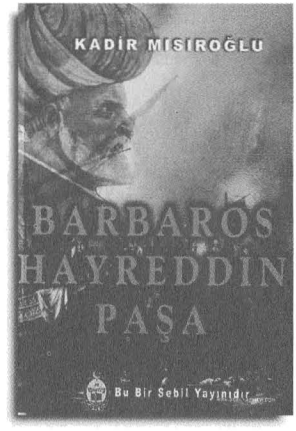

-11-

BARBOROS HAYRETTİN PAŞA

Vatan çocuklarının saf dimağ ve gönüllerine, onların ufuklarını aydınlatacak büyük ve ulvi düşüncelerin ilk tohumlarını ekebilmek herşeyden ziyade tarih şuurunun beslenmesiyle mümkündür. Bu maksatladır ki derin bir islami şuurla yoğrulmuş olan Osmanlı tarihini baştan başa bir seri roman halinde ortaya koymak ihtiyacını hissettik.

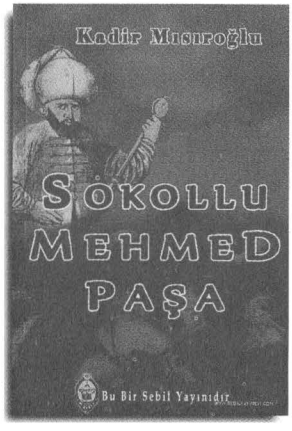

-12-

SOKOLLU MEHMET PAŞA

Bir takım tarihi kahramanlar vesile edinilerek genç dimağların İslâmi esaslarını fili örnekleriyle kavrayabilmeleri için yazılmıştır.

OSMANLI TARİHİ ROMANLARI - SERİSİ

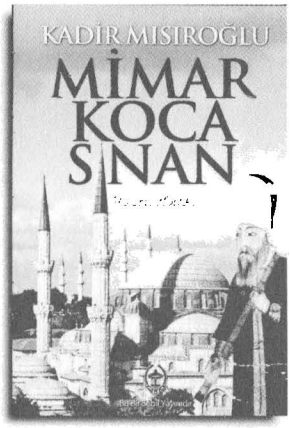

-13-

MİMAR KOCA SİNAN

Vatan çocuklarının saf dimağ ve gönüllerine, onların ufuklarını aydınlatacak büyük ve ulvi düşüncelerin ilk tohumlarını ekebilmek herşeyden ziyade tarih şuurunun beslenmesiyle mümkündür.

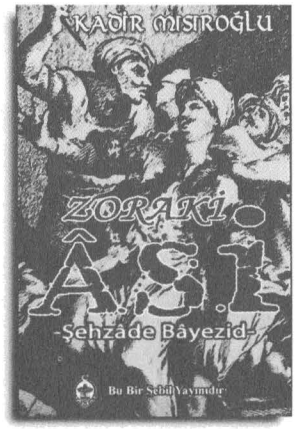

-14-

ZORAKİ ASİ

Bir seri teşkil eden bu eserler, bir takım tarihi kahramanlar vesile edinilerek genç dimağların islami esasların fiili örnekleriyle kavrayabilmeleri için yazılmıştır.

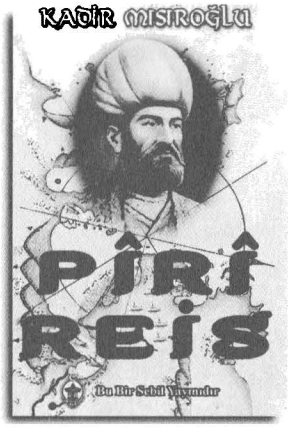

-15-

PİRİ REİS

Fikrî ve fiilî muhtevâları kasden sakatlatılmış gençlerimizin, hakka ve hayra yönlendirilmelerinde en müessir bir vasıta olabilecek bu eser...

İSLÂM TARİHİ - SERİSİ

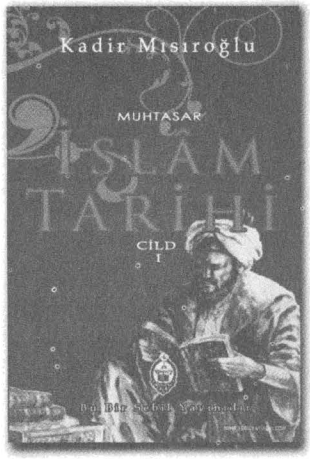

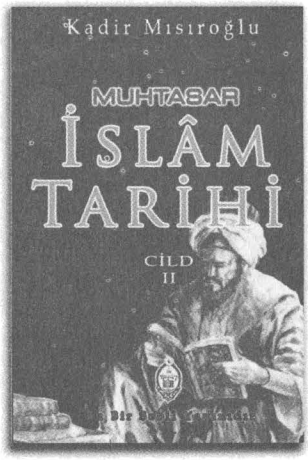

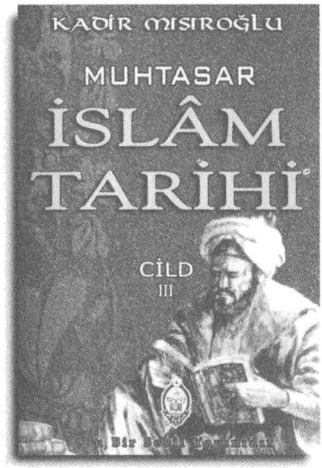

MUHTASAR İSLÂM TARİHİ

Bu gün milletler şapla şekeri birleştirmek kabilinden bloklaşmalarla üstün bir güce ulaşma gayreti peşinde koşmakta iken, İslâm ümmetinin tabii vasfı olması lazım gelen birlik ve beraberlikten mahrum bulunması hazin bir tecellidir. İşte bu eser böyle bir faide temini maksadıyla yazılmıştır. **"Muhtasar İslâm Tarihi"** ünvânı ile te'lifine teşebbüs ettiğim eserin işbu ikinci cildi, beş yüz seneyi mütecâviz bir devrenin vukuâtını nakletmektedir. Bu kadar geniş bir zaman parçasının sayısız hâdiselerini -sıkıştırılmış bir pamuk balyası gibi- özün özü bir sûrette nakletmesine rağmen her içtimâî faaliyet sahibinin önünü aydınlatacak ibret sahnelerinin hiç birinin ihmal edilmemesine çalışılmadığı görülecektir.

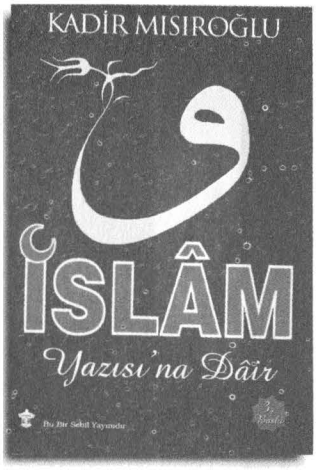

İSLÂM YAZISI'NA DÂİR

İslâm harfleri bütün müslümanların müşterek malıdır!... Din ve tarihin engin iklimine açılmak, büyük bir devletin vârisi olduğunu hissetmek, dünya mes'elelerine dar bir çerçeveden değil "**Nizâm'ul-Âlem**" endişesiyle bakmak gibi bir dirayete sahip olmak şansı için, İslâm harflerini bilmek, şarttır!...

FİLİSTİN DRAMI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Kadîm ve mübârek bir İslâm beldesi olan "Filistin"in elli yıldan beri mâruz bulunduğu itisaf, (jenosit) menhus Yahudi emellerini anlamak ve doğru teşhis etmek için en zengin bir müşâhede yekûnu teşkil etmektedir!.. Bu vesile ile Türkiye ve İslâm Âlemi'nin geleceğini anlatan bu eseri zevkle okuyacaksınız.

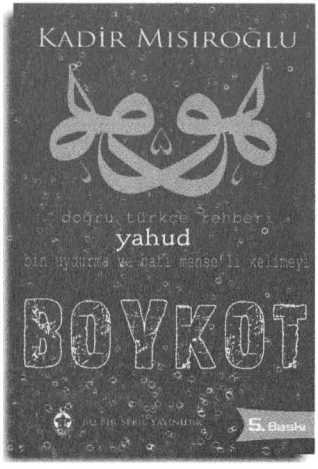

BOYKOT

Aziz genç!.. İslâm Yazısı'nın ilgâsı ve güzel Türkçe'mizdeki tahribat, büyük ve azametli imparatorluğumuzun mübârek ecdad kanlarıyla yoğrulmuş, yirmi milyon kilometrekareden ziyâde olan topraklarımızı kaybetmemizden daha büyük bir felâkettir! Lisan inkılâbı, harf inkılâbının mantıkî bir devamı olup her ikisi de "**İslâm'a Sûikasd**"in bir parçasıdır!..

TAHRİF - SERİSİ

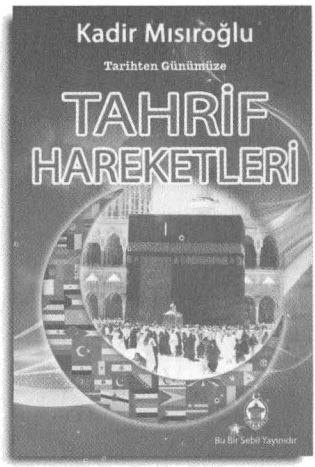

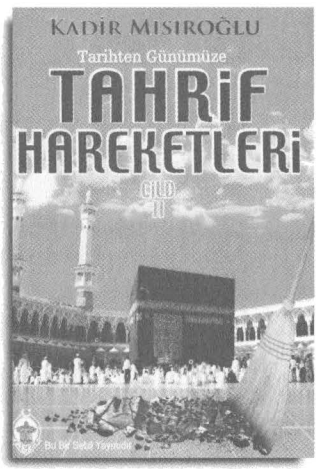

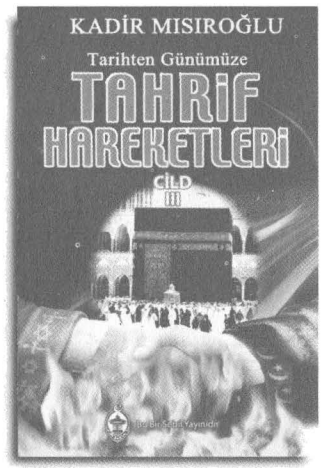

TAHRİF HAREKETLERİ

Kâinata hâkim olan ebedî ve ilâhî bir kanunun îcâbı olarak daima müşahede edilegelmiş olan **'Hak-Bâtıl Mücadelesi'** nin en kesîf bir sûrette cereyan ettiği saha-hiç şüphesiz -bizim millî ve dînî tarihimizdir. Bununsa, biri **'siyasî'** ve **'askerî'** olmak üzere hâriçten; diğeri ise **'fitne'** ve **'fesat'** çıkarmak şeklinde dâhilden icra edilmiş olduğu çok bilinen bir gerçektir. Ancak unutmamak gerekir ki, İslâm'ın vahdetini bozarak O'nun kuvvet ve kudretini zaafa uğratmak yönünden iç bünyede zuhur eden bir takım dahilî fitne veya tahrif hareketleri, askerî ve siyasî karşı koymalar ve bunun îcâbı olan harp ve darplerden daha müessir olmuştur. **'Tarihten Günümüze TAHRİF HAREKETLERİ'** adıyla kaleme alınmış olan işbu eser, zikredilen şu ehemmiyetine binâen, tarih boyunca İslâm'ın safiyetine karşı gerçek bir ihanet hareketi olan dâhilî fitnelerin teşhiri maksadıyla yazılmış adeta bir **"çığlık"**tır!

KAVUKLU İHTİLÂLCİ

Şeyh Bedreddin

ISBN 978-975-580-018-9

www.sebilyayinevi.com
/Sebilyayinevi
/sebilyayinevi
/sebilyayinevi